

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาถึงความคิดเห็นของผู้บริหารและคณะกรรมการสถานศึกษา ที่มีต่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ด้านความสนใจ ความรู้ความเข้าใจ และความคาดหวังที่มีต่อพระราชบัญญัติ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับดังนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
3. แนวคิดของนักการศึกษาและนักการเมืองที่มีต่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
4. สรุปพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
5. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย ระเบียบ หรือ ข้อบังคับ ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ต้องนำไปปฏิบัติให้เป็นไปตามจุดประสงค์ หรือ เจตนารมณ์ของกฎหมายนั้นๆ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ประกาศใช้ เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2540 มีทั้งหมด 12 หมวด 336 มาตรา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้มีเจตนาให้การศึกษากลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคน คู่บารมีสิทธิ สร้างความเสมอภาค ให้โอกาสทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงโดยมาตรา 43 ที่กล่าวว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยไม่ต้องเก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึง การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพ และเอกชนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ ย่อมได้รับความคุ้มครอง และในมาตรา 81 ที่กล่าวว่า รัฐต้องจัดการศึกษาอบรม และสนับสนุน ให้เอกชน จัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษา พัฒนาปรับปรุงการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้ และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบ ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการ

ต่างๆ เร่งพัฒนาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวินาชีพคน
และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ โดยเจตนารมณ์ และทศบัญญัติ
ของรัฐธรรมนูญ ที่ต้องการให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ดังนั้นจึงเป็นที่มาของ
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. 2540)

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของไทย และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สนอง เครือมาก (2543 : 86) กล่าวว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2540 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 18 ของไทย และมาตรา 81 ของรัฐธรรมนูญ
ได้บัญญัติให้มีการจัดทำกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ จึงทำให้เมืองไทยมีพระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ขึ้นซึ่งถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ และครั้งยิ่งใหญ่
ในวงการศึกษไทยคือ เป็นครั้งแรกที่ประเทศไทย มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และ
เป็นครั้งแรกที่การปฏิรูปการศึกษา ใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือ

เพิ่มบุษ บุปผามาตนะ (2543 : 51) กล่าวว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2540 ได้เปิดมิติใหม่ในวงการศึกษไทยไว้หลายประการ ที่สำคัญ เช่น การระบุ
ให้บุคคลมีสิทธิเสมอกัน ในการรับบริการการศึกษาระดับพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐต้องจัด
ให้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช่จ่าย (มาตรา 43) การกำหนดการศึกษาให้เป็นหน้าที่
ของคนไทย (มาตรา 69) นอกจากนี้มาตรา 81 ยังเป็นจุดเริ่มต้นของพระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งถือได้ว่าเป็นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับแรกของไทย

ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์ (2542 : 18) กล่าวว่า สำหรับคนในวงการการศึกษาแล้ว
ถือว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นแรงผลักดันที่สำคัญยิ่ง
ที่ทำให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาของไทย โดยเฉพาะ มาตรา 81 ระบุไว้อย่างชัดเจน จึงกลายเป็น
เหตุผลหลัก ในการร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งจะเป็นกฎหมายแม่บทใน
การบริหารจัดการศึกษาของไทย

สุภรณ์ สุภาพงค์ (2543 : 3) กล่าวว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2540 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกของประชาชน ประชาชนมีส่วนร่วมมากกว่า
การร่างรัฐธรรมนูญฉบับอื่นๆที่ผ่านมา มีเจตนาที่จะปรับปรุงแก้ไขปัญหาของการเมืองทั้งระบบ
เพื่อสร้างเสถียรภาพและประสิทธิภาพทางการเมือง แก้ไขปัญหาสิทธิเสรีภาพของประชาชน
ในการที่เจตนารมณ์เหล่านี้จะเป็นจริงได้ จำเป็นต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด
และอาศัยกระบวนการต่างๆ มารองรับ ระบบการเรียนรู้หรือระบบการศึกษา เป็นอีกเรื่องหนึ่ง
ที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ ได้กำหนดไว้ชัดเจนโดยเฉพาะ มาตราที่ 81 ที่เน้นในเรื่องการจัดให้มี
กฎหมายเกี่ยวกับการศึกษา และมาตรา 43 ที่เน้นในเรื่องสิทธิ และความเสมอภาคของโอกาส
ที่จะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

อ่ำรุ่ง จันทวานิช (2542 : 7) กล่าวว่า จากกระแสโลกาภิวัตน์ และบทบัญญัติ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และสภาพปัญหาคุณภาพการศึกษาในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะคุณภาพของนักเรียน เพื่อให้สามารถเผชิญปัญหา และการเปลี่ยนแปลง เพื่อดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ร่วมรับผิดชอบพัฒนาชุมชน สังคมประเทศชาติ จึงสมควรต้องเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งระบบ

ดังนั้นโดยเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ที่ต้องการให้การศึกษา เป็นเครื่องมือสำคัญ ในการพัฒนาคน คนพัฒนาสังคม และแก้ปัญหาของประเทศ ประกอบกับบทบัญญัติ ใน มาตรา 81 และมาตรา 43 ของรัฐธรรมนูญ ที่ได้เน้นให้มีกฎหมายการศึกษา และให้ความสำคัญ ต่อความเสมอภาคทางการศึกษา จึงจำเป็นต้องมี พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2542 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ วันศุกร์ที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2542 เป็นต้นไป โดยมีสาระสำคัญ 9 หมวด 1 บทเฉพาะกาล 78 มาตรา (พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. 2542) นักการศึกษาบางท่าน ได้กล่าวถึงความสำคัญของ พระราชบัญญัติ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พนม พงษ์ไพบูลย์ (2543 : 7) กล่าวว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการจัดการศึกษาของประเทศไทย จะมีทิศทางที่ชัดเจนมากขึ้น อาจกล่าวได้ว่า เป็นการปฏิรูปการศึกษาครั้งใหญ่ของไทย ที่ทุกคนได้ให้ความสนใจ และให้ความสำคัญ กับการดำเนินการให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ทุกคนตั้งความหวังไว้ว่ากฎหมายฉบับนี้ จะเป็นเครื่องมือสำหรับการปฏิรูปการศึกษา ในการพัฒนาคุณภาพคนให้มีความสามารถ ในการพัฒนาประเทศต่อไป

วิชัย ตันศิริ (2542 : 6) กล่าวว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็น พระราชบัญญัติการศึกษาระดับแรก ของประเทศไทย ที่ปฏิรูปการศึกษาเต็มทั้งระบบ ตั้งแต่ การกำหนดความมุ่งหมาย หลักการจัดการศึกษา สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา ระบบการศึกษา แนวการจัดการศึกษา การบริหารและการจัดการ มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ตลอดจน เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ดังนั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญ ในการปฏิรูปการศึกษา เป็นเครื่องมือที่จะกำหนดรูปแบบ วิธีการ ทิศทาง และเป้าหมาย

ในการปฏิรูปการศึกษา โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้คือ

1. ความมุ่งหมายและหลักการ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีเป้าหมายในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และการจัดการศึกษาต้องอยู่บนหลักการต่อไปนี้ (พณม พงษ์ไพฑูริย์, 2542 : 3)

1. มีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ
2. มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา
4. มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู และพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง
5. ระดมแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา
6. การมีส่วนร่วมขององค์กรเอกชน องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันสังคม สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และประชาชน

ในการปฏิรูปการศึกษา ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ต้องยึดหลักต่อไปนี้ (วิชัย ตันศิริ, 2543 : 2)

1. เป็นการศึกษาตลอดชีวิต สำหรับทุกคน การเปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาของตนเอง ตลอดจนการพัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ
2. การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. การปฏิรูปโครงสร้าง และการบริหารจัดการศึกษา โดยยึดเอกภาพด้านนโยบาย แต่มีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมของประชาชน และองค์กรต่างๆ

ดังนั้นจึงสามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า การศึกษามีความสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ ประชาชนทุกคนต้องได้รับการศึกษาตลอดชีวิต และให้ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รวมทั้งต้องพัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง การจัดการศึกษา ต้องยึดหลักความมีเอกภาพด้านนโยบาย ความหลากหลายในการปฏิบัติ การกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ต้องจัดให้มีกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ตลอดจนการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู และพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง

2. สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา

เนื้อหาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดไว้ว่า บุคคลต้องมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย บุคคลผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งผู้มีความต้องการ

เป็นพิเศษ จะมีสิทธิและโอกาสในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ บิดา มารดา บุคคล ชุมชน และองค์กรต่างๆ ที่จัดการศึกษาแบบศูนย์การเรียนจะได้รับสิทธิประโยชน์ เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาอบรมให้กับผู้เรียน (ลีปพนนท์ เกตุทัต. 2542 : 12)

นอกจากนี้รัฐต้องขยายการศึกษาภาคบังคับจาก 6 ปี เป็น 9 ปี และจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้แก่ประชาชนอย่างน้อย 12 ปี โดยที่รัฐไม่เก็บค่าใช้จ่าย และกำหนดให้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นปีแรกของการศึกษาภาคบังคับเยาวชนต้องศึกษาจนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และยังมีสิทธิเรียนต่อไปจนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งถือว่าเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ไม่บังคับ ประชาชนจะได้ประโยชน์โดยตรง เพราะพ่อแม่ผู้ปกครองสามารถส่งบุตรหลานเข้าเรียนได้จนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย รวมทั้งสายอาชีวศึกษาด้วย โดยไม่ต้องจ่ายค่าเล่าเรียน (วิชัย ตันศิริ. 2543 : 5)

กล่าวโดยสรุป ประชาชนจะได้สิทธิ และโอกาสในการรับการศึกษา ในระดับสูงขึ้นไป โดยเฉพาะการศึกษาภาคบังคับ ในอนาคตประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ จะมีการศึกษาขั้นต่ำอย่างน้อย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งถือว่าเป็นการยกระดับคุณภาพทั้งของคน และของประเทศในขณะเดียวกัน

3. ระบบการศึกษา

พระราชการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้ระบบการศึกษา มีสามรูปแบบ (ลีปพนนท์ เกตุทัต. 2542 : 12) คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษิตตามอัธยาศัย ผลการเรียนทั้งสามรูปแบบ สามารถเทียบโอนกันได้ ไม่ว่าจะ เป็นผลจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ สถานศึกษาจะจัดการศึกษา รูปแบบใด รูปแบบหนึ่ง หรือทั้งสามรูปแบบก็ได้ การศึกษาในระบบมีสองระดับคือ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอุดมศึกษา ให้มีการศึกษาภาคบังคับเก้าปี นับจากอายุย่างเข้าปีที่เจ็ด จนย่างเข้าปีที่สิบหก

วิชัย ตันศิริ (2543 : 6) กล่าวว่า การปรับระบบการศึกษา ให้เห็นคุณค่าของการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งจะทำให้การศึกษาผู้ใหญ่ ขยายตัวมากขึ้น ประกอบกับนโยบาย การพัฒนาเทคโนโลยี ทางด้านการศึกษา จะทำให้ระบบการศึกษาตลอดชีวิต เป็นความจริงมากยิ่งขึ้น และจะส่งผลให้เกิด สังคมแห่งการเรียนรู้ การปรับให้เกิดระบบ สังคมเรียนรู้ สังคมสารสนเทศได้ จะทำให้เกิด การปรับวัฒนธรรมทางความคิด วัฒนธรรมในการทำงาน ของสังคมไทยให้สอดคล้องกับ จุดมุ่งหมายของการพัฒนาการเมือง และการพัฒนาที่ยั่งยืน

สุภรณ์ สุภาพงศ์ (2543 : 4) กล่าวว่า ทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีหลักการที่สำคัญ และสอดคล้องกันว่า จะต้องมีการปฏิรูปการศึกษา ทั้งระบบของสังคมไทย ทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งการศึกษาโดยกระบวนการขัดเกลาทางสังคม โดยครอบครัว

ชุมชน และแหล่งเรียนรู้ต่างๆ การปฏิรูปการศึกษา เป็นงานที่เชื่อมโยงกับองค์กร และบุคคล หลายฝ่าย ทั้งโครงสร้างและระบบ

ดังนั้นการมีระบบการศึกษาที่หลากหลาย จะเป็นทางเลือก และโอกาสของคนในชาติ ที่จะได้รับการศึกษา การพัฒนาตนเอง การพัฒนางานอยู่ตลอดเวลา จะส่งผลต่อสังคม และ ประเทศชาติ ให้เป็นสังคมแห่งการศึกษา และสังคมแห่งการพัฒนาต่อไป

4. แนวทางการจัดการศึกษา

หลักการสำคัญ ในการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติ คือ การจัดการศึกษาต้อง ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติ ความสนใจ และเต็มตามศักยภาพ การจัดการศึกษา เน้นทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการการเรียนรู้ ความสัมพันธ์ระหว่างตนเอง กับสังคม เพื่อพัฒนาทักษะด้านต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิต อย่างมีความสุข ให้มีคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้กำหนดหลักสูตรแกนกลาง และสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ให้สถานศึกษา ใช้วิธีการที่หลากหลาย ในการประเมินผลผู้เรียน และจัดสรรโอกาสเข้าศึกษาต่อ (สิปพนนท์ เกตุทัต. 2542 : 12)

การที่จะเป็นครูมืออาชีพ ตามแนวของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 นั้น ครูจะต้องเปลี่ยนแนวคิด และการกระทำ ดังนี้ (ทองพูน บุญอึ้ง. 2544 : 35)

1. แนวคิดในการจัดการเรียนการสอน อย่างน้อย 2 ประการ คือ ประการแรก การยึดหลักการที่ว่า เด็กทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ (All Children Can Learn) คำนี้ถึง ความแตกต่างระหว่างบุคคล แต่ทุกคนก็สามารถได้รับการพัฒนา ให้มีศักยภาพ มีความสุข ความสำเร็จ ในชีวิตเท่าเทียมกัน ครูจะคอยเป็นผู้ชี้ทางแห่งความสำเร็จ ประการที่สอง จะต้อง ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด หมายถึง การสอนที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบความรู้เอง เรียนรู้วิธีการ เรียนรู้ มากกว่าการบอกเนื้อหาแก่ผู้เรียน การเรียนรู้สัมพันธ์กับการนำไปใช้ในชีวิตจริง ผู้เรียน เรียนอย่างมีความสุข ครูเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้

2. การเปลี่ยนการกระทำ (พฤติกรรมการสอน) ครูจะต้องเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน ใน 2 ประการ คือ ประการแรก เปลี่ยนจากผู้สอนเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูจะต้องเป็น ผู้คิดค้นสื่อ นวัตกรรมในการพัฒนาผู้เรียน ให้เหมาะสมกับทั้งตัวของนักเรียน ตามจุดประสงค์ ของหลักสูตร วางแผนการสอนอย่างเป็นระบบ ใช้กิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย จัดทำสื่อ และเครื่องมือวัดผล ประเมินผลที่สอดคล้องกัน ประการที่สอง การเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมทางวิชาชีพใหม่ ครูต้องเลิกสอนแบบเก่า มาเป็นการพัฒนาการเรียนการสอน โดยใช้ รูปแบบของการวิจัย เป็นการทำงานแบบกระบวนการ ที่เรียกว่า กระบวนการพัฒนางาน (Development Process) เริ่มตั้งแต่ การวิเคราะห์ปัญหาในการเรียน การสอน (ทั้งหลักสูตร และผู้เรียน) ศึกษาแนวทางในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาการสอน สร้างสื่อ และนวัตกรรม

ในการพัฒนาการสอน ดำเนินการพัฒนาการสอน ติดตามประเมินผลและรายงาน ซึ่งกล่าวได้ว่า เป็นกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนนั่นเอง

การจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บทบาทหน้าที่ของครู และผู้เรียน จึงเปลี่ยนไป ครูมีหน้าที่รับผิดชอบการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยก่อนสอนทำการวางแผนการสอน เตรียมการสอน เลือกกิจกรรมการเรียนรู้ ในขณะที่สอน ทำหน้าที่ผู้อำนวยความสะดวก (Facilitation) จัดการ แนะนำ สังเกต ช่วยเหลือ เสริมแรง และให้ข้อมูลย้อนกลับ หลังสอน ทำหน้าที่ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือตัดสินคุณภาพของผู้เรียน ผู้เรียนมีหน้าที่รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองโดยเลือกสิ่งที่ต้องการเรียน วางแผนการเรียน เข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียน ศึกษาค้นคว้า เรียนรู้ด้วยตนเอง และประเมินผลการเรียนรู้ของตน (ชนาธิป พรกุล. 2544 : 6)

หลักสูตรการศึกษา ต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นหลักสูตร ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์ มีความสมดุล ทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย สังคม และสติปัญญา สามารถพึ่งตนเอง และร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ หลักสูตรต้องมีลักษณะกว้าง ยืดหยุ่น และมีความเป็นสากล มีเนื้อหาสาระที่จำเป็นต่อการเรียนรู้โลกปัจจุบันและอนาคต เนื้อหาเชื่อมโยงและต่อเนื่องกันทุกระดับ เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการกำหนด และพัฒนาหลักสูตร โดยเฉพาะให้มีความยืดหยุ่น และหลากหลายสอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ที่แท้จริงของชุมชน สังคม และการประกอบอาชีพในท้องถิ่น (ไพบุณย์ แจ่มพงษ์. 2542 : 8)

จากหลักการจัดการเรียนรู้ ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และการยึดหลักการที่ว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ (All Children Can Learn) และพัฒนาได้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ดังนั้น กระบวนการจัดการเรียนรู้ จะต้องมีการปรับเปลี่ยนไปทั้งการปรับหลักสูตร ปรับบทบาทของครู ปรับกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยมุ่งให้ผู้เรียนหาความรู้ด้วยตนเอง ครูเป็นผู้วางแผน และอำนวยความสะดวกให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ครูผู้สอนจะต้องใช้การวิจัยในชั้นเรียนมาใช้ในการพัฒนางาน แก้ปัญหา และพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ

5. การบริหารและการจัดการศึกษา

นักการศึกษาหลายคนได้กล่าวถึง การบริหาร และการจัดการศึกษา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สีปพนนท์ เกตุทัต (2542 : 12) กล่าวถึงการบริหาร และการจัดการศึกษาตามแนวของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ไว้ว่า ให้มีกระทรวงศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีหน้าที่ กำกับดูแลการศึกษา การศาสนา และวัฒนธรรม กำหนดนโยบายแผน และมาตรฐานการศึกษา และสนับสนุนทรัพยากร โดยบริหารงานในรูปคณะบุคคล มีองค์กรหลัก คือ สำนักงานปลัดกระทรวง สภาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คณะกรรมการอุดมศึกษา คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการการศาสนาและวัฒนธรรม และคณะกรรมการอาชีวศึกษา กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ไปยังเขตพื้นที่การศึกษา

และสถานศึกษาโดยตรง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาได้ตามความพร้อม สถานศึกษาเอกชน จัดการศึกษาได้ทุกระดับ และทุกประเภท โดยรัฐส่งเสริมสนับสนุน ในสถานศึกษาจะมีคณะกรรมการสถานศึกษา ทำหน้าที่ กำกับ ส่งเสริม สนับสนุนกิจการ ของสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษาประกอบด้วย ผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ

สมชาย เทพแสง (2544 : 8) กล่าวว่า การบริหารงานเชิงปฏิรูป เน้นการกระจายงาน กระจายอำนาจ ซึ่งเป็นหลักการสำคัญที่สุด ในกาปฏิรูปการศึกษา โดยมีการกระจายงาน ความรับผิดชอบต่างๆ รวมทั้งอำนาจในการตัดสินใจจากศูนย์กลาง ไปสู่เขตการศึกษา หรือ สถานศึกษา โดยมีความเชื่อว่างานใด ๆ ก็ตาม ถ้าสามารถกระจายงานไปสู่ผู้ปฏิบัติมากที่สุด งานนั้นย่อมสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งแต่เดิมนั้นเรารวมไว้ที่จุดศูนย์กลางคือกระทรวงศึกษาธิการ หรือกรมกองต่างๆ ในอนาคต จะกระจายไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียนมากที่สุด ทั้งใน ด้านการบริหาร บุคลากร งบประมาณ วิชาการ และการบริหารทั่วไป ส่งเสริมให้ชุมชน มี ส่วนร่วมในการบริหารงานหรือจัดการ เราถือว่าเสียงประชาชนเป็นเสียงสวรรค์ ดังนั้นการปฏิรูป การศึกษา จึงเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรท้องถิ่น องค์กรอิสระต่างๆ เข้ามามีบทบาท ในโรงเรียนมากขึ้น ทั้งในด้านการให้คำปรึกษา การระดมทรัพยากรมาใช้ในการพัฒนาโรงเรียน รวมทั้งการเป็นหูเป็นตา สอดส่องการบริหารงานของโรงเรียน

ย่ำรุ่ง จันทวานิช (2542 : 10) กล่าวว่า การพัฒนาการบริหาร และการจัดการศึกษา ผู้บริหารการศึกษา จะต้องพัฒนาระบบการบริหาร และการจัดการให้มีเอกภาพ ต้องกระจาย อำนาจสู่ท้องถิ่น โดยเน้นสถานศึกษาเป็นหลัก ตลอดจนให้บุคคล ชุมชน มีส่วนร่วม และ รับผิดชอบ ในการจัดการศึกษา รวมทั้งต้องพัฒนาระบบการวางแผน และให้มีแผนยุทธศาสตร์ ที่สอดคล้อง สัมพันธ์เชื่อมโยงกันทุกระดับ ทั้งระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติการ

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า ในการบริหารและการจัดการศึกษาจะต้องทำให้มีเอกภาพใน ด้านนโยบาย มีความหลากหลายในทางปฏิบัติ เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในสังคม โดย การรวมกระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติให้เป็นกระทรวงศึกษาศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อให้มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย และกระจายอำนาจในการบริหารจัดการลงสู่เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา กำหนดให้ ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาในรูปแบบของคณะกรรมการในทุกระดับ

6. มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา

นักการศึกษาหลายคน ได้กล่าวถึงมาตรฐาน และการประกันคุณภาพการศึกษา ไว้ ดังนี้ เช่น

ลีปปนนท์ เกตุทัต (2542 : 13) กล่าวว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษาทุกระดับ หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษาจัดระบบการประกันคุณภาพภายใน

รวมทั้งประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาทุกปี และให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างน้อยหนึ่งครั้งทุกห้าปี

พนม พงษ์ไพบูลย์ (2542 : 6) กล่าวว่า ระบบบริหารและจัดการศึกษาในรูปแบบใหม่จะเป็นการกระจายอำนาจมาสู่โรงเรียน และสถานศึกษาโดยตรง ส่วนกลางมีหน้าที่กำหนดนโยบาย มาตรฐาน สนับสนุนทรัพยากร จึงต้องมีระบบการติดตาม และประเมินผล และจะเป็นส่วนสำคัญยิ่งต่อการควบคุมคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา ระบบนี้เรียกว่าระบบประกันคุณภาพการศึกษา

รุ่ง แก้วแดง (2544 : 5) กล่าวว่า การประเมินคุณภาพ มุ่งเพื่อการพัฒนา ไม่ใช่เป็นการตรวจสอบหรือจับผิด การบริหารกับการประกันคุณภาพเป็นเรื่องเดียวกัน ไม่แยกส่วนกัน หัวใจการบริหารการศึกษาคือ การบริหารการเรียนรู้ของผู้เรียน ไม่ใช่ละเลยงานด้านการสอน หรือให้ความสำคัญ กับงานการสอนเพียงเล็กน้อย การประกันคุณภาพของหน่วยงาน เป็นเรื่องที่ต้องทำทุกคน และต้องทำตลอดเวลา ไม่ใช่มอบหมายเป็นบางกลุ่ม และทำเป็นบางช่วงเวลา การประเมินคุณภาพภายใน และประเมินคุณภาพภายนอก เป็นเรื่องเดียวกัน การประกันคุณภาพ ถ้าจะให้ให้มีผลในทางปฏิบัติ ต้องเริ่มต้นที่ผู้บริหาร ประโยชน์ของการประเมินผล อยู่ที่การนำผลจากการประเมิน มาปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่อง ไม่ใช่ประเมินเพียงเพื่อให้ครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด

สมหวัง พิริยานูวัฒน์ (2544 : 6) กล่าวว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 8 ว่าด้วยมาตรฐาน และการประกันคุณภาพการศึกษา ได้กำหนดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบประกันคุณภาพภายใน และระบบประกันคุณภาพภายนอก (มาตรา 47) หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษา ต้องจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าระบบการประกันคุณภาพภายใน เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก (มาตรา 48) ส่วนการประเมินภายนอก เป็นการประเมินที่ต่อเนื่อง จากการประเมินคุณภาพภายใน เป็นการยืนยันผลการประเมินคุณภาพภายในว่า การจัดการศึกษามีคุณภาพ เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ การประเมินคุณภาพภายใน กับการประเมินคุณภาพภายนอก จึงเชื่อมโยงกันด้วยมาตรฐานการศึกษา

สุภรณ์ สุภาพงศ์ (2543 : 13) กล่าวถึง คุณภาพของโรงเรียน ตามมาตรฐานการประเมิน ตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา ไว้ว่า คุณภาพของโรงเรียนจะเกิดได้จริงแท้ขึ้นอยู่กับความเชื่อมั่นของชุมชน สังคม ซึ่งต้องมาใช้บริการของโรงเรียน ในฐานะองค์กรแห่งการเรียนรู้ และสังคมแห่งปัญญา การประเมินคุณภาพของโรงเรียน จะเน้นที่แผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาโรงเรียน ซึ่งจะต้องสะท้อนคุณภาพจากการตรวจสอบ ทบทวน ประเมินตนเอง

การประเมินภายในสถานศึกษา การพัฒนาระบบภายใน มีการรายงานต่อสาธารณชนอย่าง ต่อเนื่อง ตัวชี้วัดก็คือ ความพร้อมใน การรับการประเมินคุณภาพ จากองค์กรภายนอก และที่สำคัญที่สุดคือ พ่อแม่ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมยอมรับในคุณภาพ โดยองค์กรรวมของโรงเรียน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้มีการ กำหนดมาตรฐานการศึกษาไว้เป็นเป้าหมายของการจัดการศึกษา มีระบบการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา เพื่อที่จะดำเนินการ จัดการศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐาน ที่กำหนดไว้ และ กำหนดให้มีการตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประกันคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เป็นองค์กรมหาชน มีหน้าที่ดำเนินการ และกำกับดูแล การประเมินภายนอก เพื่อติดตาม ตรวจสอบคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษาว่า เป็นไปตามที่กำหนดไว้ หรือไม่ การยอมรับ และความศรัทธาของผู้มาใช้บริการคือ หลักการสำคัญอีกประการหนึ่ง ของการประกันคุณภาพการศึกษา

7. ครู และบุคลากรทางการศึกษา

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึง ครูและบุคลากรทางการศึกษาไว้ดังนี้เช่น

ลีปนันท์ เกตุทัต (2542 : 13) กล่าวว่า ต้องส่งเสริมวิชาชีพครู และบุคลากร ทางการศึกษาให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง มีงบประมาณ และกองทุนสำหรับพัฒนา ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ มีกฎหมายว่าด้วยเงินเดือน ค่าตอบแทน สวัสดิการ เมืองค์กรอิสระ กำหนดมาตรฐานวิชาชีพครู รวมทั้งออก และเพิกถอนใบอนุญาตประกอบ วิชาชีพครู และผู้บริหารการศึกษา กระจายอำนาจ การบริหารบุคคล ผู้พื้นที่การศึกษา และ สถานศึกษา ให้ครู และบุคลากรทางการศึกษา เป็นข้าราชการในสังกัดองค์กรกลางบริหารงาน บุคคลของข้าราชการครู

พนม พงษ์ไพบูลย์ (2542 : 8) กล่าวว่า กฎหมายกำหนดให้ ครู ผู้บริหารสถาน ศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ เมืองค์กรวิชาชีพครู และผู้บริหาร การศึกษา มีฐานะเป็นองค์กรอิสระ ภายใต้การบริหารของสภาวิชาชีพ ในกำกับของกระทรวง มีอำนาจหน้าที่ กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออก และเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับดูแล การปฏิบัติตามมาตรฐาน และจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพครู และผู้บริหารการศึกษา

ประพัฒน์พงษ์ เสนาฤทธิ์ (2542 : 17) กล่าวว่า ระบบการศึกษาในยุคปฏิรูป! จะมีครู และผู้บริหาร การศึกษาเป็นมืออาชีพ จะมีการจัดระบบการผลิต การพัฒนาครู และผู้บริหาร การศึกษา ให้มีคุณภาพ และมาตรฐานเหมาะสม กับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง ครู และบุคลากร ทางการศึกษา ทั้งของรัฐ และเอกชนต้องมีใบอนุญาต ประกอบวิชาชีพ เมืองค์กรวิชาชีพครู และผู้บริหารการศึกษา ทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ กำกับดูแลการปฏิบัติงานของครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

ยารุง จันทวานิช (2542 : 8) กล่าวว่า ครู และบุคลากรทางการศึกษา เป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญยิ่ง ที่รับผิดชอบจัดการศึกษาของชาติโดยตรง จะต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และเทคนิควิธี ในการปฏิบัติวิชาชีพ ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner - Center) ได้รับการพัฒนา ให้มีคุณธรรม มีความสำนึก และจิตวิญญาณของความเป็นครู มีขวัญ และกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งต้องพัฒนา ยกระดับวิชาชีพครู ให้เป็นวิชาชีพที่มีเกียรติ เป็นที่ยอมรับของสังคม และผู้ประกอบการวิชาชีพครู ต้องดำรงชีพอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

สมเชาว์ เกษประทุม (2543 :10) กล่าวว่า การมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ของครู ผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา จะเป็นการยกระดับคุณภาพ รวมทั้งเพิ่มเงินเดือน และประโยชน์เกื้อกูลต่างๆให้สูงขึ้นได้ นอกจากนั้นสังคมก็จะยอมรับในอาชีพครู และ มีคนเก่งคนดีหันมาเรียนครู และเป็นครูมากยิ่งขึ้น รวมทั้งให้มีมาตรการต่างๆ เพื่อให้ครู และ บุคลากรทางการศึกษา ประพฤติปฏิบัติอยู่ในกรอบของวิชาชีพครู เพื่อให้สังคมยอมรับ และ ยกย่องอาชีพครู ให้เป็นอาชีพที่มีเกียรติ ยืนหยัดอบบุดรหลาน มาเข้ารับการศึกษาบรมอย่างเต็มใจและไว้วางใจ

กล่าวโดยสรุป การกำหนดให้ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ นับเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา จะเป็นการยกระดับคุณภาพของครู สังคมจะยอมรับในอาชีพครู มีคนเก่งคนดีหันมาเรียนครู และเป็นครูมากยิ่งขึ้น กรอบของวิชาชีพครูจะเป็นตัวกำหนด ให้พฤติกรรมของครู เปลี่ยนไปในทางสร้างสรรค์ ดังนั้นสังคมต้องยอมรับ และยกย่องอาชีพครูให้เป็นอาชีพที่มีเกียรติ จะเป็นผลทำให้ผู้ปกครองส่งบุตรหลานเข้ามาเรียนด้วยความหวัง และศรัทธาในระบบการจัดการศึกษา และศรัทธา ในอาชีพครู โดยมีเป้าหมายที่จะให้บุตรหลานเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข

8. ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

นักการศึกษาได้กล่าวถึงทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาไว้ดังนี้เช่น

ลีปพนธ์ เกตุทัต (2542 :13) ได้กล่าวถึง การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา ไว้ว่า ให้มีการระดมทรัพยากร และการลงทุนดำเนินงานประมาณ การเงินและทรัพย์สินจากรัฐ และทุกส่วนของสังคม รวมทั้งต่างประเทศ มาใช้จัดการศึกษา สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลมีอำนาจปกครอง ดูแลบำรุงรักษา ใช้ และจัดหาผลประโยชน์ จากทรัพย์สินของตน รัฐจัดสรรงบประมาณ ให้กับการศึกษา ในฐานะมีความสำคัญสูงสุด ต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศในรูปกองทุน เงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายบุคคล และทุนการศึกษา รวมทั้งจัดให้มีระบบตรวจสอบ ติดตาม และประเมินประสิทธิภาพ และประสิทธิผลการใช้จ่ายงบประมาณ

ไพบุสย์ แจ่มพงษ์ (2542 : 12) กล่าวว่า รัฐต้องใช้มาตรการทางภาษี เพื่อสร้างแรงจูงใจ ให้องค์กรธุรกิจเอกชน สถานประกอบการ ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษา ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรมีการระดมความร่วมมือ ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

จากหน่วยงานของรัฐ และเอกชน ทั้งในด้านทรัพยากร และสรรพกำลัง ควรจัดตั้งกองทุน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในท้องถิ่น ในลักษณะที่ให้องค์กรของชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการ โดยรัฐจัดให้มีระบบตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานที่คล่องตัว และมีประสิทธิภาพ

สรุป การพัฒนาการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 รัฐต้องให้ความสำคัญ โดยเฉพาะเรื่องงบประมาณ และความร่วมมือจากทุกฝ่าย และต้องช่วยกันปลูกฝังความคิด ของคนในชาติว่า การจัดการศึกษา เป็นเรื่องของทุกคนที่ต้องช่วยเหลือกัน

๑. เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดให้รัฐต้องจัดสรรคลื่นความถี่ สื่อ สัญญาณ และโครงสร้างพื้นฐาน ที่จำเป็นต่อการโทรคมนาคม และสื่อสาร เพื่อประโยชน์ สำหรับการศึกษา ต้องส่งเสริมการผลิตแบบเรียน และสื่อต่างๆ อย่างเสรี พัฒนาบุคลากรทั้ง ด้านผู้ผลิตและผู้ใช้ ส่งเสริม การวิจัย และพัฒนาการผลิตเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา รวมทั้ง ระดมทุน เพื่อพัฒนา กองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542. 2542 : 24)

สรุป การจัดการศึกษาตามแนวของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีความจำเป็นต้องนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ เข้ามามีใช้ในการจัดการศึกษา สื่อวิทยุ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ และสิ่งพิมพ์ต่างๆ ต้องมีการจัดการ และส่งเสริมให้มีการดำเนินการ เพื่อ การศึกษามากขึ้น

ดังนั้นในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จะต้อง ยึดหลักการต่างๆ ดังนี้

1. เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับทุกคน เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วม ในการจัดการ การศึกษาของตนเอง ตลอดจนการพัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ
2. การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ แทนที่จะใช้ครูหรือโรงเรียน เป็นศูนย์กลางอย่างที่เคยเกิดขึ้นมาในอดีต
3. การปฏิรูปโครงสร้าง และการบริหารจัดการศึกษา โดยยึดหลักเอกภาพ ด้าน นโยบายแต่มีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจมีส่วนร่วมของประชาชน และองค์กรต่างๆ และมีบทบัญญัติการปรับปรุงการบริหาร และการจัดการศึกษา ทั้งของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน

ส่วนเป้าหมายในการดำเนินการ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ประกอบด้วยสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. รัฐต้องขยายการศึกษาภาคบังคับจาก 6 ปีเป็น 9 ปี และจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้แก่ประชาชนอย่างน้อย 12 ปี โดยรัฐไม่เก็บค่าใช้จ่าย พ่อ แม่ ผู้ปกครองสามารถส่งบุตร หลานเข้าเรียนได้จนจบมัธยมศึกษาตอนปลาย และสายอาชีวศึกษา โดยไม่ต้องจ่ายค่าเล่าเรียน

2. รัฐบาลจะจัดระบบประกันคุณภาพมาตรฐานสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกัน เยาวชนของเราไม่ว่าจะเข้าเรียนที่ไหน คุณภาพของการเรียนการสอนจะไม่แตกต่างกันมากนัก โดยวิธีประกันคุณภาพ อาจจะใช้เวลาจัดระบบอย่างน้อย 5 ปีขึ้นไป

3. ได้มีการรวมกระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย ตลอดจนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เข้าไว้เป็นกระทรวงเดียวกัน เรียกว่า กระทรวงศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประโยชน์จะเกิดจากการรวมพลังของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งขณะนี้ต่างคนต่างจัด แต่ในอนาคตคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสำนักงานอุดมศึกษา ซึ่งสังกัดกระทรวงใหม่จะดูแลทั้ง สถาบันราชภัฏ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยพลศึกษาและมหาวิทยาลัยทั้งหมดซึ่งจะมีโอกาสวางแผนการขยายการรับนักเรียนระดับอุดมศึกษาอย่างมีระบบ เพื่อรองรับนักเรียนหลายแสนคนที่จะจบมัธยมศึกษาตอนปลาย

4. จะมีการจัดระบบการบริหารจัดการแบบใหม่ โดยกำหนดให้กระทรวงทำหน้าที่หลักด้านการกำหนดนโยบาย กำหนดมาตรฐานการศึกษาแต่กระจายหน้าที่บริหารสถานศึกษาไปให้สถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา ส่วนสถาบันระดับอุดมศึกษาจะเป็นนิติบุคคล สามารถจัดระบบการบริหาร การจัดการภายในของตนเองภายใต้การกำกับของสภาแต่ละสถาบัน

ในการปรับระบบการบริหารเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานนั้น จะต้องทำควบคู่ไปกับระบบการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครู ระบบจัดสรรงบประมาณแบบใหม่ และระบบการประกันคุณภาพจึงจะบรรลุผลสำเร็จ

5. ในระยะยาว ผลการปฏิรูปโครงสร้าง จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน จะทำให้คุณภาพของเยาวชนไทยในอนาคต มีความเป็นเลิศไม่แพ้ประเทศต่างๆ ทั่วโลก คุณภาพที่ดีของประชากร ก็จะส่งผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในที่สุด

6. เกิดระบบใหม่ที่จะเปิดโอกาสให้ครอบครัว ชุมชน เอกชน สถาบันทางสังคม สถาบันทางศาสนา ได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น โดยรัฐจะจัดระบบแรงจูงใจให้เหมาะสม และยังเปิดโอกาสให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รับผิดชอบงานด้านการศึกษามากขึ้น ตามลำดับ

7. ปรับระบบการศึกษา ให้เห็นคุณค่าของการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาคตามอัธยาศัย ซึ่งจะทำให้การศึกษาผู้ใหญ่ขยายตัวมากขึ้น ประกอบกับ นโยบายด้านการพัฒนาเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา จะทำให้ระบบการศึกษาตลอดชีวิต เป็นความจริงมากยิ่งขึ้น ตลอดจนจะส่งผลให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้

ความคิดเห็นของนักการศึกษา และนักการเมืองที่มีต่อพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

สิปปนนท์ เกตุทัต (2542 : 8 -10) กล่าวว่า การศึกษาไทยในปัจจุบัน ไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย และประชาคมโลก คุณภาพการศึกษาต่ำ การเรียนการสอนมุ่งท่องจำ ครูไม่มีโอกาสได้พัฒนาวิชาชีพเพิ่มเติม ดังนั้นควรมีการปฏิรูปการศึกษาไทย ควรมีการจัดการ และพัฒนาหลักสูตร ให้มีมาตรฐาน และจัดสภาพแวดล้อม ให้ส่งเสริมแก่ผู้เรียน และกล่าวถึงความจำเป็นของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ไว้ว่า นักการศึกษาไทยได้พยายาม จัดทำพระราชบัญญัติแม่บททางการศึกษา มาหลายยุคหลายสมัย แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ ต่อมาเมื่อประเมินผลการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) พบว่า ปัญหาหลักของการพัฒนาอยู่ที่คน และสังคม ดังนั้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540 -2544) จึงวางตนเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนา นักการศึกษา และภาคเอกชนตลอดจน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ระดมนักคิดนักวิชาการ และผู้มีประสบการณ์มาร่วมกันหารือ ถึงปัญหาการศึกษาของประเทศ และมองเห็นว่าปัญหาการจัดการศึกษาของเรา จำเป็นต้องมีการปฏิรูป และถ้าจะปฏิรูปการศึกษาให้สำเร็จ ต้องออกกฎหมายเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มองเห็นความสำคัญ ของการปฏิรูปการศึกษา จึงบัญญัติไว้ในมาตรา 81 โดยระบุให้จัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ดังนั้นบังคับโดยรัฐธรรมนูญ ผลงานของนักวิจัย และปัญหาของการจัดการศึกษาในปัจจุบัน สังคมไทยจึงมีความจำเป็นที่จะต้องออกกฎหมายมาเพื่อปฏิรูปการศึกษา จึงเป็นที่มาของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

อมร รัชชาสัตย์ (2542 : 14) กล่าวว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ ที่จะปฏิรูปการศึกษามากที่สุด ตั้งแต่มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษา สำหรับจุดเด่น ของการปฏิรูปการศึกษาได้แก่

1. เปิดโอกาสให้ทุกคนได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวางและถือเป็นสิทธิของประชาชน
2. เปิดโอกาสให้ทุกคน ที่ต้องการจัดการศึกษา สามารถเปิดการเรียนการสอนได้ทุกรูปแบบ
3. การศึกษาหลายรูปแบบ จะเปิดโอกาสให้มีการเทียบระดับของวุฒิได้
4. การศึกษาต้องมีมาตรฐาน และมีการประเมินคุณภาพ เพื่อความเป็นธรรม แก่บิดามารดา ผู้ปกครองที่ลงทุน จัดการศึกษาให้แก่บุตรหลานในปกครอง และแก่ตัวนักเรียนที่เสียเวลาของชีวิตมาเรียนในสถานศึกษานั้น
5. มีการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพครู มีการเชิดชูเกียรติและให้สวัสดิการแก่ครู
6. มีการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาแก่ท้องถิ่น

รุ่ง แก้วแดง กล่าวว่าการศึกษาในบ้านเรามีการพัฒนาที่ช้า ความพยายาม ในการยกระดับการศึกษามีมานาน แต่ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะ ด้านแรงงาน แรงงาน ของไทยเรายังมีการศึกษาที่ต่ำ เมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน ดังนั้นการแข่งขัน ด้านแรงงาน การแข่งขันทางการตลาด จึงสู้ประเทศอื่นไม่ได้ หากเราไม่หันมาปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาคน ให้มีประสิทธิภาพ จะทำให้เรารู้ประเทศเพื่อนบ้านไม่ได้ การปฏิรูปการศึกษานั้น จำเป็นต้อง กำหนดเป็นกฎหมาย โดยเฉพาะ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2540 ได้กำหนดแนว การปฏิรูปการศึกษาไว้ใน มาตรา 43 เกี่ยวกับสิทธิทางการศึกษา และมาตรา 81 ที่กำหนดให้ มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษา ไว้อย่างชัดเจน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องทำการวิจัย เพื่อหา ข้อมูลมาเขียนไว้ใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และเมื่อพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ ประกาศใช้แล้ว จะเป็นเครื่องมือสำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษา และเป็นกลไกสำคัญ ต่อการเปลี่ยนแปลงการศึกษาครั้งใหญ่ จะมีการกินอำนาจ จัดการศึกษาไปสู่ประชาชน โรงเรียน จะมีบทบาทมากขึ้น การจัดการกระบวนการเรียนรู้ต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านบริหารการศึกษา ชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วม ผู้เรียนจะได้ประโยชน์สูงสุด อันจะนำไปสู่ การเพิ่มศักยภาพ ทางสมองของผู้เรียน เราจะมีคนซึ่งมีความสามารถในการผลิตทัดเทียมกับเพื่อนบ้านได้ (คณะกรรมการวิสามัญร่าง พ.ร.บ.การศึกษา. 2542 : 30)

พนม พงษ์ไพบูลย์ (2543 : 17) กล่าวว่า การปฏิรูปการศึกษา เป็นความพยายามที่มี ต่อเนื่องกันมา หลายครั้ง หลายยุค หลายสมัย เพื่อปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษาให้ดี มีคุณภาพ พัฒนาคนให้มีคุณภาพ เป็นการศึกษาที่สอดคล้องเหมาะสม กับสภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น อย่างรวดเร็ว และในปัจจุบันเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร เป็นโลกไร้พรมแดน การเปลี่ยนแปลงด้าน ต่างๆ รวดเร็วมาก จึงต้องมีการปฏิรูปการศึกษา และการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 ก็ถือได้ว่า เป็นแนวทางหนึ่ง ที่จะนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษาให้สำเร็จ

ลลิตา ฤกษ์สำราญ กล่าวว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ เป็นการ ปฏิรูปการศึกษา ของไทยทั้งระบบ นับเป็นความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการจัดการศึกษาของเรา ซึ่งหากเรากระทำเพียงบางส่วน จะทำให้ไม่สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ เพราะประเทศ เพื่อนบ้านเรา ได้พัฒนาการศึกษาไปไกลมากแล้ว การปฏิรูปควรทำทั้งกระบวนการ นับแต่ การจัดการบริหารการศึกษา ระบบการเรียนการสอน การพัฒนาตัวครู และการจัดงบประมาณ จึงเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะหากขาดในสิ่งเหล่านี้ การปฏิรูปจะไม่มีทางประสบความสำเร็จได้ รัฐบาลต้องกล้าลงทุน ที่ผ่านมานั้น ไม่มีกฎหมายบังคับให้รัฐบาล ต้องจัดงบประมาณ เพื่อ สนับสนุนการศึกษาอย่างเต็มที่ ประชาชนจึงไม่ได้รับประโยชน์ จากการจัดการศึกษาของชาติ โดยเฉพาะ ผู้ที่อยู่โอกาสทางสังคม หรือ คนพิการ โอกาสทางการศึกษาควรได้รับอย่างเท่าเทียม กัน ไม่ว่าคนรวย คนจน ซึ่งกฎหมายรัฐธรรมนูญ ได้กำหนดให้ประชาชนทุกคน มีสิทธิได้รับ การศึกษา จากรัฐถึง 12 ปี เรื่องนี้รัฐต้องจัดหาให้ ทุกคนมีโอกาสเท่ากัน ซึ่งเชื่อว่าในปี

ค.ศ. 2000 เราจะก้าวสู่โฉมหน้าใหม่ ของการจัดการศึกษาของไทย ซึ่งถือว่าเป็นประวัติศาสตร์ของการจัดการศึกษาด้วย (คณะกรรมการการศึกษาวิสามัญร่าง พ.ร.บ.การศึกษา. 2542 : 31)

สุวิชัย รังสิตพล อดีต รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่า การศึกษาไทย มีความล้มเหลว ในการดำเนินงานมาตลอด จากการที่พบว่า ปัจจุบันคนไทยที่อายุเกิน 18 ปี ได้รับการศึกษาเพียงชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 เท่านั้น ต้องให้โอกาสแก่คนไทยทุกคนได้เรียนพื้นฐาน 12 ปี แม้แต่คนยากจน ก็ต้องให้มีโอกาสได้เรียน 12 ปี อย่างทั่วถึงส่วนการปฏิรูปการศึกษา ต้องปฏิรูปสถานศึกษา ปฏิรูปครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะการบริหารการศึกษาต้องกระจายอำนาจ ให้ทางโรงเรียนบริหารอย่างอิสระ โดยวิธีการกระจายงบประมาณ เช่น จัดเงินอุดหนุนอื่น ให้โรงเรียนและชุมชนได้บริหารเอง (คณะกรรมการการศึกษาวิสามัญร่าง พ.ร.บ.การศึกษา. 2542 : 37)

อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ กล่าวว่า พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ขอความคิดเห็นจากประชาชน และผู้มีประสบการณ์อย่างมากหลายสาขาอาชีพ ทุกฝ่ายอยากเห็นระบบการจัดการศึกษา หรือการพัฒนาคนที่ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา ต้องเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม เนื้อหาสาระหรือกระบวนการเรียนรู้ มุ่งที่จะให้คนไทยรู้จักโลก รู้จักตนเอง มีทักษะความสามารถ ในการคิดวิเคราะห์มีคุณธรรม คนไทยในอนาคตต้องมีคุณภาพ ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ทุกคนจะได้ประโยชน์จากพระราชบัญญัตินี้ คือเราจะได้สังคมที่ดี เป็นสังคมแห่งการสร้างสรรค์ มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้ปกครองมีทางเลือกและอุ่นใจว่า ลูกหลานจะได้รับการศึกษาที่ดี มีระบบการบริหารที่ให้ขวัญและกำลังใจแก่ครู ครูมีความภาคภูมิใจในอาชีพของตน การบริหารจัดการของผู้บริหาร คัดองค์ัว ใช้ความรู้ความสามารถ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ในการบริหารชุมชน ห้องถิ่นจะได้ประโยชน์ จากการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา เพื่อให้การศึกษา ตอบสนองความต้องการ ของชุมชน และห้องถิ่น ดังนั้นหลังจาก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ประกาศใช้ เราจะได้กรอบ กติกาการศึกษา และการเรียนรู้ของสังคม ที่เอื้ออำนวยให้ทุกฝ่าย สามารถที่จะใช้ขีดความสามารถตนเอง ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และสังคม

(คณะกรรมการการศึกษาวิสามัญร่าง พ.ร.บ.การศึกษา. 2542 : 38)

วิชัย ตันศิริ (2542 : 37 - 44) ประธานคณะกรรมการการศึกษา ปรับปรุง แก้ไข ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความเห็นว่า การปฏิรูปการศึกษาที่กำลังจะเกิดขึ้น หลังการผ่านกฎหมายสำคัญที่มีชื่อว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ของรัฐสภา เป็นโอกาสสำคัญ ที่จะต้องจารึกไว้ในประวัติศาสตร์การศึกษาไทย ว่าช่วงหนึ่งของเวลา การศึกษาของไทย ได้เดินมาถึงจุดเปลี่ยนแปลงสำคัญ ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของพลเมืองไทย ในอนาคต เมื่อกระบวนการได้เริ่มเคลื่อนไหว สิ่งที่ประชาชนจะได้รับตามมาก็คือ การศึกษาที่ส่งเสริมให้ประชาชนคนไทยทุกคน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ เต็มตามศักยภาพ สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ต้องยอมรับกันว่า ศักยภาพของพลเมืองไทย เมื่อเทียบกับเพื่อนบ้าน

คุณภาพของประชาชนที่ได้รับการศึกษา ยิ่งต่ำกว่าหลายประเทศ แต่พระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้สร้างโอกาสให้คนไทย ได้รับการศึกษา ไม่น้อยกว่า 12 ปี รวมทั้งจะปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้น โดยการนำเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตลอดจนสื่อสารมวลชน มาใช้ในกระบวนการจัดการศึกษา ฉะนั้นในอนาคตศักยภาพของพลเมืองของเราน่าจะสูงขึ้น พร้อมจะแข่งขันกับเพื่อนบ้านได้

ประพัฒน์พงษ์ เสนาฤทธิ์ (2542 : 17 – 18) กล่าวว่า การปฏิรูปการศึกษาจะต้องยึดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เป็นหลักในการปฏิบัติ โดยมีหลักการ และแนวคิดดังนี้คือ

1. ประชาชนคนไทย จะได้รับการพัฒนา ให้มีความรู้ ความสามารถ เพียงพอที่จะประกอบอาชีพ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ในอนาคตได้ การศึกษาจะต้องมีคุณภาพ และมาตรฐานในระดับสากล สามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ คนไทยจะได้รับการศึกษาพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปี อย่างทั่วถึงไม่เสียค่าใช้จ่าย และมีคุณภาพ ซึ่งเป็นหลักการจัดการศึกษาพื้นฐานเพื่อปวงชน (Education for All) นั้นเอง

2. การจัดการศึกษาของไทย จะมีความเป็นเอกภาพมากกว่า ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะเอกภาพในเชิงแนวคิด และนโยบาย โดยให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบทางการศึกษา เพียงหน่วยงานเดียว คือกระทรวงศึกษาธิการ และวัฒนธรรม ซึ่งจะช่วยให้ลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงานทางการศึกษา เน้นการกระจายอำนาจไปยังองค์กรและบุคคลในเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาโดยตรง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากชุมชน องค์กรภาคเอกชน ผู้ปกครอง และประชาชน ระดมสรรพกำลังจากทุกฝ่ายเพื่อการศึกษา เป็นหลักการที่จะให้สังคมมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา (All for Education)

3. ครู และบุคลากรทางการศึกษา จะมีคุณภาพ และมาตรฐานเหมาะสมกับ การเป็นวิชาชีพชั้นสูง ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ มีองค์กรวิชาชีพทำหน้าที่กำหนดมาตรฐาน และ กำกับดูแลการปฏิบัติงานของครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

4. การจัดสรรงบประมาณ สำหรับการศึกษโดยเฉพาะ การศึกษาขั้นพื้นฐานจะจัดเป็นเงินอุดหนุนรายหัว ให้เท่าเทียมกัน ทั้งภาครัฐ และเอกชน มีทุนให้กู้ยืมเรียนสำหรับผู้มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย และกลุ่มที่มีความต้องการเป็นพิเศษ เช่นคนพิการ และผู้ด้อยโอกาส จะได้รับโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกัน

จากความคิดเห็นของบุคคลสำคัญทางการศึกษา ทำให้มองเห็นว่า การจัดการศึกษาของไทยที่ผ่านมา ยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร ทำให้เกิดปัญหาทางสังคมหลายประการ ทุกฝ่ายมีความเห็นตรงกันว่า จำเป็นต้องมีการปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาคน และการแก้ปัญหาสังคม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ จึงถือได้ว่าเป็นความต้องการของคนในสังคม ที่จะให้เป็นเครื่องมือในการปฏิรูปการศึกษา เพื่อแก้ปัญหาคนในสังคม ให้เกิดการทัดเทียมกัน ในด้านการศึกษา และนำมาซึ่งคุณภาพของคนในประเทศ

สรุปพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

โดยเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ที่ต้องการให้การศึกษา เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคน คนพัฒนาสังคม และแก้ปัญหาของประเทศ ประกอบกับบทบัญญัติ ในมาตรา 81 และมาตรา 43 ของรัฐธรรมนูญ ที่ได้เน้นให้มีกฎหมายการศึกษา และให้ความสำคัญ ต่อความเสมอภาคทางการศึกษา จึงจำเป็นต้องมี พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นพระราชบัญญัติการศึกษา ฉบับแรกของประเทศไทย ที่ปฏิรูปการศึกษาเต็มทั้งระบบ ตั้งแต่การกำหนด ความมุ่งหมาย หลักการ การจัดการศึกษา สิทธิ และหน้าที่ทางการศึกษา ระบบการศึกษา แนวการจัดการศึกษา การบริหารและการจัดการ มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ครู ณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ตลอดจนเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ดังนั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญ ในการปฏิรูปการศึกษา เป็นเครื่องมือที่จะกำหนดรูปแบบ วิธีการ ทิศทาง และเป้าหมาย ในการปฏิรูปการศึกษา โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้คือ

ความมุ่งหมายและหลักการ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีเป้าหมายในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และการจัดการศึกษาต้องอยู่บนหลักการต่อไปนี้

1. มีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ
2. มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา
4. มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู และพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง
5. ระดมแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา
6. การมีส่วนร่วมขององค์กรเอกชน องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันสังคม สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และประชาชน
7. เป็นการศึกษาตลอดชีวิต สำหรับทุกคน การเปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาของตนเอง ตลอดจนการพัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ
8. การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

153810

สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา

รัฐต้องขยายการศึกษาภาคบังคับจาก 6 ปี เป็น 9 ปี และจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ประชาชนอย่างน้อย 12 ปี โดยที่รัฐไม่เก็บค่าใช้จ่าย และกำหนดให้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นปีแรกของการศึกษาภาคบังคับ ผู้ปกครองสามารถส่งบุตรหลานเข้าเรียนได้จนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย รวมทั้งสายอาชีวศึกษาด้วย โดยไม่ต้องจ่ายค่าเล่าเรียน ประชาชนจะได้สิทธิและโอกาสในการรับการศึกษา ในระดับสูงขึ้น โดยเฉพาะ การศึกษาภาคบังคับ ในอนาคต ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ จะมีการศึกษาขั้นต่ำ อย่างน้อย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งถือว่าเป็นการยกระดับคุณภาพทั้งของคน และของประเทศในขณะเดียวกัน

ระบบการศึกษา

พระราชกฤษฎีกาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้ระบบการศึกษา มีสามรูปแบบคือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ผลการเรียนรู้ทั้งสามรูปแบบสามารถเทียบโอนกันได้ ไม่ว่าจะเป็ผลจากสถานศึกษาเดียวกัน หรือไม่ สถานศึกษาจะจัดการศึกษา รูปแบบใด รูปแบบหนึ่ง หรือทั้งสามรูปแบบก็ได้ การศึกษาในระบบมีสองระดับ คือ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอุดมศึกษา ให้มีการศึกษาภาคบังคับเก้าปี นับจากอายุย่างเข้าปีที่เจ็ด จนย่างเข้าปีที่สิบหก การมีระบบการศึกษาที่หลากหลาย จะเป็นทางเลือกและโอกาสของคนในชาติที่จะได้รับการศึกษา การพัฒนาตนเอง การพัฒนางานอยู่ตลอดเวลา จะส่งผลต่อสังคม และประเทศชาติ ให้เป็นสังคมแห่งการศึกษา และสังคมแห่งการพัฒนา

แนวการจัดการศึกษา

หลักการสำคัญ ในการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติ คือ การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนา ตามธรรมชาติ ความสนใจ และเต็มตามศักยภาพ การจัดการศึกษาเน้นทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการเรียนรู้ ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสังคม เพื่อพัฒนาทักษะด้านต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับ การประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ให้มีคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้กำหนดหลักสูตรแกนกลาง และสถานศึกษาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น จากหลักการจัดการเรียนรู้ ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และการยึดหลักการที่ว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ (All Children Can Learn) และพัฒนา ได้โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ดังนั้น กระบวนการจัดการเรียนรู้ จะต้องมีการปรับเปลี่ยน ไปทั้งการปรับหลักสูตร ปรับบทบาทของครู ปรับกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยมุ่งให้ผู้เรียนหาความรู้ด้วยตนเอง ครูเป็นผู้วางแผนและอำนวยความสะดวกให้เป็นไป ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ครูผู้สอนจะต้องใช้การวิจัยในชั้นเรียน มาใช้ในการพัฒนางาน แก้ปัญหา และพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ

การบริหารและการจัดการศึกษา

การพัฒนาการบริหารและการจัดการศึกษา ผู้บริหารการศึกษา จะต้องพัฒนาระบบการบริหาร และการจัดการให้มีเอกภาพ ต้องกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยเน้นสถานศึกษาเป็นหลัก ตลอดจนให้บุคคล ชุมชน มีส่วนร่วม และรับผิดชอบ ในการจัดการศึกษา รวมทั้งต้องพัฒนา ระบบการวางแผน และให้มีแผนยุทธศาสตร์ ที่สอดคล้อง สัมพันธ์ เชื่อมโยงกันทุกระดับ ทั้งระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติการ ระบบบริหารและจัดการศึกษาในรูปแบบใหม่ จะเป็นการกระจายอำนาจมาสู่โรงเรียน และสถานศึกษาโดยตรง ส่วนกลางมีหน้าที่กำหนดนโยบาย มาตรฐาน สันนิบาตคุณวุฒิ การติดตาม และประเมินผล โดยมีระบบประกันคุณภาพการศึกษา เป็นส่วนสำคัญ ในการควบคุมคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา

มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษา จัดระบบการประกันคุณภาพภายใน รวมทั้งประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาทุกปี และให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา พัฒนาเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างน้อยหนึ่งครั้งทุกห้าปี และถือว่าระบบการประกันคุณภาพภายใน เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก ส่วนการประเมินภายนอก เป็นการประเมินที่ต่อเนื่อง จากการประเมินคุณภาพภายใน เป็นการยืนยันผลการประเมินคุณภาพภายในว่า การจัดการศึกษามีคุณภาพ เป็นไปตามเกณฑ์และมาตรฐานที่กำหนดไว้

ครู และบุคลากรทางการศึกษา

ระบบการศึกษาในยุคปฏิรูป จะมีครู และผู้บริหารการศึกษาเป็นมืออาชีพ จะมีภาระจัดระบบการผลิต การพัฒนาครู และผู้บริหารการศึกษา ให้มีคุณภาพ และมาตรฐานเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง ครู และบุคลากรทางการศึกษา ทั้งของรัฐ และเอกชนต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ มีองค์กรวิชาชีพครูและผู้บริหารการศึกษา ทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ กำกับดูแลการปฏิบัติงานของครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด ครู และบุคลากรทางการศึกษา เป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญยิ่ง ที่รับผิดชอบจัดการศึกษาของชาติโดยตรง จะต้องได้รับการพัฒนา ให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และเทคนิควิธี ในการปฏิบัติวิชาชีพ ได้รับการพัฒนาให้มีคุณธรรม มีความสำนึก และจิตวิญญาณของความเป็นครู มีขวัญ และกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งต้องพัฒนา ยกระดับวิชาชีพครู ให้เป็นวิชาชีพที่มีเกียรติ เป็นที่ยอมรับของสังคม และผู้ประกอบวิชาชีพครู ต้องดำรงชีพอยู่ในสังคม

ได้อย่างเป็นสุข การกำหนดให้ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ นับเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา จะเป็นการยกระดับคุณภาพของครู สังคมจะยอมรับใน อาชีพครู มีคนเก่งคนดี หันมาเรียนครู และเป็นครูมากยิ่งขึ้น กรอบของวิชาชีพครูจะเป็น ตัวกำหนด ให้พฤติกรรมของครูเปลี่ยนไปในทางสร้างสรรค์ สังคมต้องยอมรับ และยกย่อง อาชีพครูให้เป็นอาชีพที่มีเกียรติ จะเป็นผลทำให้ผู้ปกครองศรัทธาในระบบการจัดการศึกษา และศรัทธา ในอาชีพครู

ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

ให้มีการระดมทรัพยากร และการลงทุนด้านงบประมาณ การเงินและทรัพย์สินจากรัฐ และทุกส่วนของสังคม รวมทั้งต่างประเทศ มาใช้จัดการศึกษา สถานศึกษาที่เป็น นิติบุคคลมี อำนาจปกครอง ดูแล บำรุง รักษา ใช้ และจัดหาผลประโยชน์ จากทรัพย์สินของตน รัฐจัดสรร งบประมาณให้กับการศึกษา ในฐานะมีความสำคัญสูงสุด ต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ของประเทศ ในรูปกองทุน เงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายบุคคล และทุนการศึกษา รวมทั้งจัดให้มีระบบตรวจสอบ ติดตาม และประเมินประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการใช้จ่ายงบประมาณ รัฐต้องใช้มาตรการ ทางภาษี เพื่อสร้างแรงจูงใจ ให้องค์กรธุรกิจเอกชน สถานประกอบการ ให้ความร่วมมือกับ สถานศึกษา การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรจะมีการระดมความร่วมมือ ในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา จากหน่วยงานของรัฐ และเอกชน ทั้งในด้านทรัพยากร และสรรพกำลัง ควรจัดตั้ง กองทุนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในท้องถิ่น ในลักษณะที่ให้องค์กรของชุมชน เป็นผู้บริหาร จัดการ โดยรัฐจัดให้มีระบบตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานที่ชัดเจน และมีประสิทธิภาพ

เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดให้รัฐต้องจัดสรร ผลิตความดี สื่อ ัญญาณ และโครงสร้างพื้นฐาน ที่จำเป็นต่อ การโทรคมนาคม และสื่อสาร เพื่อประโยชน์ สำหรับการศึกษาศองส่งเสริมการผลิตแบบเรียน และสื่อต่างๆ อย่างเสรี พัฒนาบุคลากรทั้ง ด้านผู้ผลิตและผู้ใช้ ส่งเสริม การวิจัย และพัฒนาการผลิตเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา รวมทั้ง ระดมทุน เพื่อพัฒนา กองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

สรุปในการดำเนินการตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จะต้อง ยึดหลักการและเป้าหมายดังต่อไปนี้

1. เป็นการศึกษาตลอดชีวิต สำหรับทุกคน เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วม ในการจัดการ การศึกษาของตนเอง ตลอดจนการพัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ
2. การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. การปฏิรูปโครงสร้างและการบริหารจัดการศึกษา โดยยึดหลักเอกภาพด้านนโยบาย แต่มีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจสู่เขตการศึกษา เน้นการมีส่วนร่วม ของประชาชน และองค์การต่างๆ

4. รัฐต้องขยายการศึกษาภาคบังคับจาก 6 ปีเป็น 9 ปี และจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ประชาชนอย่างน้อย 12 ปี โดยรัฐไม่เก็บค่าใช้จ่าย

5. ต้องจัดให้มี ระบบประกันคุณภาพ และมาตรฐาน ของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกัน จะเข้าเรียนที่ไหน คุณภาพของการเรียนการสอนจะไม่แตกต่างกันมากนัก โดยมีการประเมินคุณภาพภายในทุกปี และประเมินคุณภาพภายนอกทุกห้าปี

6. ได้มีการรวมกระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย ตลอดจนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เข้าไว้เป็นกระทรวงเดียวกัน เรียกว่า กระทรวงศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประโยชน์จะเกิดจากการรวมพลังของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งขณะนี้ต่างคนต่างจัด แต่ในอนาคตคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสำนักงานอุดมศึกษา ซึ่งสังกัดกระทรวงใหม่จะดูแลทั้ง สถาบันราชภัฏ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยพลศึกษาและมหาวิทยาลัยทั้งหมด ซึ่งจะมีโอกาสวางแผนการขยายการรับนักเรียนระดับอุดมศึกษาอย่างมีระบบ เพื่อรองรับนักเรียนหลายแสนคนที่จะจบมัธยมศึกษาตอนปลาย

7. จะมีการจัดระบบ การบริหารการจัดการแบบใหม่ โดยกำหนดให้ กระทรวงทำหน้าที่หลัก ด้านการกำหนดนโยบาย กำหนดมาตรฐานการศึกษา แต่กระจายหน้าที่บริหารสถานศึกษา ไปให้สถานศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษา ส่วนสถาบันระดับอุดมศึกษาจะเป็นนิติบุคคล สามารถจัดระบบการบริหาร การจัดการภายในของตนเอง ภายใต้การกำกับของสภาแต่ละสถาบัน ในการปรับระบบการบริหาร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานนั้น จะต้องทำควบคู่ไปกับ ระบบการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครู ระบบจัดสรรงบประมาณแบบใหม่ และระบบการประกันคุณภาพ

8. เปิดโอกาสให้ครอบครัว ชุมชน เอกชน สถาบันทางสังคม สถาบันทางศาสนา ได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยรัฐจะจัดระบบแรงจูงใจให้เหมาะสม

9. ปรับระบบการศึกษาให้เห็นคุณค่าของการศึกษา ในระบบโรงเรียน การศึกษาในระบบโรงเรียน และการศึกษาคตามอัธยาศัย ซึ่งจะทำให้การศึกษาผู้ใหญ่ ขยายตัวมากขึ้น ประกอบกับนโยบายด้าน การพัฒนาเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา จะทำให้ระบบการศึกษาตลอดชีวิต เป็นความจริงมากยิ่งขึ้น จะส่งผลให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้และสังคมแห่งการพัฒนา

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

พ.ศ. 2543

จากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เน้นหลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การกระจายอำนาจในการจัดการศึกษา รวมทั้งการพัฒนาองค์กรชุมชนให้มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ และสามารถจัดการศึกษาในชุมชนได้ กระทรวงศึกษาธิการจึงประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการ

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2543 ที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคคลในชุมชนหลายฝ่าย ให้เข้ามามีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน ในการจัดการศึกษาของชุมชน และเป็นระเบียบคณะกรรมการสถานศึกษาฉบับแรก ที่กำหนดให้ผู้หญิงสามารถมีบทบาทในการเข้ามาเป็นกรรมการสถานศึกษา ทำให้ผู้หญิงมีโอกาสมากขึ้นในการทำงานเพื่อชุมชนและโรงเรียน รวมทั้งทำให้คณะกรรมการสถานศึกษา มีบทบาทมากขึ้นในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 10)

จากหลักการของพระราชบัญญัติ ที่ต้องการให้มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชน และทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงออกระเบียบ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ขึ้น โดยกำหนดให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีเจตนาและเหตุผลดังนี้คือ

1. ผู้แทนผู้ปกครอง โดยเจตนาของระเบียบต้องการให้ผู้ปกครองนักเรียน นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้ปกครองให้มากที่สุดเท่าที่พึงกระทำได้

2. ผู้แทนครู หมายถึง ข้าราชการครูที่ปฏิบัติการสอน และให้หมายรวมถึงผู้ช่วยผู้บริหารด้วย

3. ผู้แทนองค์กรชุมชน องค์กรชุมชนเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้น โดยความสมัครใจของสมาชิก หรือการอำนวยความสะดวกของทางราชการบางหน่วย มีการจดทะเบียนตามกฎหมาย หรือเป็นการรวมกลุ่มเป็นชมรมเพื่อปฏิบัติกิจกรรมบางประการ ซึ่งมีการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิก และสังคม ชุมชนโดยส่วนรวมอย่างต่อเนื่อง มีที่ตั้งของกลุ่มแน่นอนภายในเขตบริการของโรงเรียน มีผู้นำองค์กรและสมาชิกอย่างเป็นทางการ

4. ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเจตนาของระเบียบต้องการคณะผู้บริหารหรือสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับเลือกจากชุมชน แต่ถ้ามีปัญหาให้องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นมอบหมายให้บุคคลอื่นที่มีคุณสมบัติเหมาะสมแทนได้

5. ผู้ทรงคุณวุฒิ หมายถึงผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ในศิลปวิทยาการด้านต่างๆ ที่คณะกรรมการสถานศึกษาเห็นว่า มีประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษา เช่น ผู้นำศาสนา ผู้ทรงภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่น นักดนตรี กีฬา งานอาชีพ เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 17 -19)

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ บุคคลที่มีความตั้งใจเสียสละและอุทิศตนเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของชุมชนและท้องถิ่น มีบทบาทหน้าที่ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้ทำหน้าที่กำกับ และส่งเสริมสนับสนุน กิจการสถานศึกษาดังนี้

1. กำหนดนโยบาย และแผนพัฒนาของสถานศึกษา
2. ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา
3. ให้ความเห็นชอบ ในการจัดทำสาระหลักสูตร ให้สอดคล้อง กับความต้องการของท้องถิ่น
4. กำกับ และติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา
5. ส่งเสริม และสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการ ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐาน
6. ส่งเสริมให้มีกาพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ให้ได้รับการพัฒนา ตามศักยภาพ
7. เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไปของสถานศึกษา
8. ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปะวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ
9. เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยากรของชุมชน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น
10. ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีของสถานศึกษาก่อนเสนอต่อสาธารณชน
11. ปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 27)

สรุปได้ว่า กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นตัวแทนจากครอบครัว และชุมชนที่จะมีบทบาทสำคัญ ในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา ต้องเข้ามาร่วมกับทางโรงเรียนในการวางแผนพัฒนา กำหนดทิศทาง และความต้องการของชุมชน การแก้ปัญหา การหางบประมาณ ตลอดจนการติดตามประเมินผล พลังความคิด และจิตใจที่กรรมการสถานศึกษาจะทุ่มเทให้ได้มากน้อยเพียงไหน ขึ้นอยู่กับสถานศึกษาจะมีความเชื่อ มีความตระหนัก และเปิดกว้างเข้าหาชุมชน และกรรมการสถานศึกษาอย่างจริงจัง ยอมให้เวลาในการเรียนรู้ และปรับความคิดความเข้าใจระหว่างกัน ความสำเร็จสมบูรณ์ ย่อมขึ้นอยู่กับความเป็นเอกภาพ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของทุกฝ่าย ทั้งครูอาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา จำเป็นต้องประสานเข้าเป็นหนึ่งเดียวกันให้ได้ และนี่คือภารกิจที่สถานศึกษาต้องทำให้สำเร็จเป็นลำดับแรก จากนั้นความสำเร็จอื่นๆ จะทยอยตามมาอย่างไม่หยุดยั้งอย่างแน่นอน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 113)

ดังนั้นจะเห็นว่าบทบาทหน้าที่ ของคณะกรรมการสถานศึกษา มีความสำคัญต่อ

การพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ดังนั้นคณะกรรมการทุกคนจำเป็นต้องรับรู้บทบาทหน้าที่ของตนและรอบรู้ในเรื่องของการจัดการศึกษาอย่างเพียงพอ เพื่อที่จะได้ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ในการจัดการศึกษา ได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศ ได้มีผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ประไพ สุทธิรัมย์จนะ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การดำเนินงานของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี พบว่า ปัญหาการดำเนินงานของคณะกรรมการศึกษา ซึ่งเป็นกรรมการศึกษาโดยตำแหน่ง และกรรมการศึกษาโดยการแต่งตั้ง ทั้ง 4 ด้าน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการประสานงาน ด้านการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุน ด้านการแต่งตั้งคณะกรรมการ และด้านการให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะ

จากการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงาน ของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี จำแนกตามสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ระหว่างกรรมการศึกษาโดยตำแหน่ง และกรรมการศึกษาโดยการแต่งตั้ง พบว่ามีปัญหาการดำเนินงานโดยส่วนรวม และรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ชาญยุทธ แสงมณี (2537 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยพฤติกรรมการปฏิบัติงานของ คณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบปัญหาสำคัญคือ ชาวบ้านยากจนจึงช่วยโรงเรียนได้น้อย และกรรมการศึกษาส่วนใหญ่มุ่งประกอบอาชีพของตนเอง จึงปฏิบัติหน้าที่ไม่ได้เต็มที่

บัญญัติ บุญชู (2537 : บทคัดย่อ) ศึกษาบทบาทของโรงเรียนประถมศึกษา ในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและผู้นำชุมชน : ศึกษากรณีอำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษามีดังนี้

1. เกี่ยวกับบทบาทของโรงเรียนประถมศึกษา ในภาพรวมผู้บริหารโรงเรียนรับรู้ที่โรงเรียนได้ปฏิบัติจริง ตามบทบาทสูงกว่า ผู้นำชุมชนเล็กน้อย ส่วนด้านความคิดเห็นผู้บริหารโรงเรียน และผู้นำชุมชนมีความคาดหวังไม่แตกต่างกัน

2. ตัวแปรอิสระ ที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทที่ปฏิบัติจริงของโรงเรียน ตามการรับรู้ของผู้บริหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ อายุ กล่าวคือ ผู้บริหารที่มีอายุมากกว่ารับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงของโรงเรียนสูงกว่าผู้บริหารที่มีอายุน้อยกว่า นอกจากนี้ยังพบว่าโรงเรียนขนาดกลางมีบทบาทในด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียนและการให้บริการแก่ชุมชนสูงกว่า โรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบบทบาทที่ปฏิบัติจริงของโรงเรียน

ประถมศึกษาในแต่ละด้าน และทำให้รู้ถึงปัจจัยด้านภูมิหลังที่มีความสัมพันธ์กับบทบาท อันจะเป็นแนวทางให้ผู้บริหารโรงเรียน ได้นำไปแก้ไขปรับปรุงบทบาทของโรงเรียนต่อไป

นริวรรณ พรหมขุม (2538 : 119) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนในโครงการการศึกษา เพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทยากจน จังหวัดขอนแก่น พบว่า การมีส่วนร่วมของกรรมการศึกษา ตามความคาดหวัง และความเป็นจริงในความเห็นของผู้บริหารโรงเรียนสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้น การที่ผู้บริหารโรงเรียนคาดหวังการมีส่วนร่วมของกรรมการศึกษา ในด้านนโยบายมากกว่าที่เห็นว่ากรรมการศึกษามีส่วนร่วมจริง ในงานเกือบครึ่งหนึ่งของโรงเรียน ในขณะที่กรรมการศึกษาคาดหวัง การมีส่วนร่วมของตนมากกว่าตนมีส่วนร่วมจริงในงานส่วนใหญ่ของโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านนโยบาย

ปัญหาการมีส่วนร่วม ของกรรมการศึกษาส่วนใหญ่ คือ ขาดความรู้เกี่ยวกับงานและบทบาทของตน ไม่มีเวลาดำเนินการ และมีแต่ถูกขอบริจาคทรัพย์สินของ ส่วนปัญหาของกรรมการศึกษาเกือบครึ่งหนึ่ง คือผู้บริหารโรงเรียน ไม่ให้โอกาสในการมีส่วนร่วม และขาดความร่วมมือจากประชาชน

ถวิล อรัญเวศ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมี 2 ปัจจัยคือ

ปัจจัยหลัก ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และนักเรียน

ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ ผู้ปกครองและชุมชน

ภิญโญ จันทรวงศ์ และคนอื่นๆ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อรองรับการกระจายอำนาจทางการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

1. การศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษา ทั้งสายสามัญและสายอาชีพในรูปแบบ(หน้าที่) จะแบ่งการบริหารงานวิชาการ หน่วยรับผิดชอบการศึกษาระดับพื้นฐานจังหวัด ออกเป็น 8 กลุ่มได้แก่

- 1.1 กลุ่มวิเทศสัมพันธ์ แบบงานและสารสนเทศ
- 1.2 กลุ่มส่งเสริมและประเมินมาตรฐานการศึกษา
- 1.3 กลุ่มพัฒนาหลักสูตรและสื่อการศึกษา
- 1.4 กลุ่มพัฒนาบุคลากรเพื่อการเรียนการสอน
- 1.5 กลุ่มพัฒนานวัตกรรมและการบริการ
- 1.6 กลุ่มพัฒนาการศึกษาเฉพาะท้องถิ่น
- 1.7 กลุ่มวิจัยและพัฒนา
- 1.8 กลุ่มนิเทศการศึกษา

2. การบริหารงานวิชาการระดับโรงเรียน จะแบ่งเป็นงานบริหาร และงานส่งเสริม

วิชาการ กับงานปฏิบัติการเรียนการสอน ทั้งนี้จะมีหน่วยส่งเสริมวิชาการ ระดับพื้นที่ อาทิ เทศบาล /อบต.เป็นหน่วยงานสนับสนุนแก่สถานศึกษาในพื้นที่

3. ควรจัดรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อกระจายอำนาจเพื่อให้เกิดศูนย์กลางในระดับจังหวัด เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพกลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นยอมรับรูปแบบ โครงสร้าง บทบาทหน้าที่องค์กร และศักยภาพท้องถิ่นสูงกว่ากลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี

4. สังกัดเทศบาลมีความคิดเห็นยอมรับรูปแบบ โครงสร้าง บทบาทหน้าที่องค์กร และศักยภาพของท้องถิ่นสูงกว่ากลุ่มอื่นๆยกเว้นสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

5. บทบาทหน้าที่ขององค์กรในการบริหารงานวิชาการ เพื่อรองรับการกระจายอำนาจทางการศึกษาขององค์กรต่างๆ สามารถสรุปได้คือ กลุ่มที่มีความเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการที่องค์กรส่วนกลางมีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย การส่งเสริมและควบคุมมาตรฐานการศึกษา

5.1 องค์กรระดับจังหวัด (ท้องถิ่น) บทบาทหน้าที่ขององค์กรระดับจังหวัด ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษา และกลุ่มประชากร มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าการบริหารงานวิชาการ ต้องเป็นไปอย่างมีเอกภาพ โดยมีหน้าที่หลักเกี่ยวกับการกำหนด ส่งเสริมพัฒนา และการกำกับนโยบายทางการศึกษาระดับพื้นที่ การกำกับควบคุมให้เกิดมาตรฐานการศึกษา ตามที่ส่วนกลางและจังหวัด (ท้องถิ่น) ได้กำหนดไว้

5.2 องค์กรระดับพื้นที่ (โรงเรียน, อ.บ.ต./เทศบาล) บทบาทจะเป็นไปในลักษณะร่วมกันจัดการศึกษา ตั้งแต่การกำหนดทิศทาง การส่งเสริมสนับสนุน การปฏิบัติการให้เป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำ ที่ชุมชนได้กำหนดไว้ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ และกลุ่มตัวอย่าง มีความเห็นที่สอดคล้องกัน ที่จะให้สถานศึกษาและชุมชนท้องถิ่นรับผิดชอบร่วมกันในการที่จะจัดการศึกษาตามความต้องการของชุมชน

สำรวจ เยี่ยมเยียน และคนอื่นๆ (2540 : บทคัดย่อ) ศึกษาบทบาท การสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่वंงศ์ จังหวัดนครสวรรค์ในทัศนะของครูผู้สอน ผลการวิจัยพบว่า บทบาทการสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่वंงศ์ จังหวัดนครสวรรค์ในทัศนะของครูผู้สอน จำแนกตามเพศ อายุราชการ และขนาดของโรงเรียนโดยภาพรวม และรายด้านพบว่า ผู้บริหาร มีการปฏิบัติ ปานกลาง ส่วนการเปรียบเทียบการปฏิบัติงาน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่वंงศ์ จังหวัดนครสวรรค์ตามทัศนะของครูผู้สอน จำแนกตามเพศ อายุราชการ และขนาดของโรงเรียน พบว่า ในภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

กล่า ทองขาว (2541 : บทคัดย่อ) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ ของผู้ปกครอง นักเรียน โรงเรียนประถมศึกษา โครงการขยายทางการศึกษานั้นพื้นฐาน สรุปผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ปกครองนักเรียนประถมศึกษาขยายโอกาสทั่วประเทศ พึงพอใจการศึกษาขยายโอกาสในโรงเรียนประถมศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยพึงพอใจด้านความประพฤติมากที่สุด รองลงมาคือด้านลักษณะนิสัยนักเรียน สังคมนักเรียนและมีความพอใจในการเรียนของนักเรียนต่ำที่สุด

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ ของผู้ปกครองทั้ง 5 ประการ มีความสัมพันธ์ทางบวก กับความพึงพอใจของผู้ปกครอง

3. ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ ความพึงพอใจ ของผู้ปกครองได้ดีที่สุด ประกอบด้วยผลรวมของ (1) ความมีผลงานของโรงเรียน (2) การจัดหลักสูตร และการสอนของโรงเรียน และ (3) ความมีชื่อเสียงของโรงเรียน โดยปัจจัยเหล่านี้ สามารถพยากรณ์ความพึงพอใจของผู้ปกครองได้ประมาณร้อยละ 28.50

4. ปัญหาสำคัญของโรงเรียน คือ ปัญหาวินัยและความประพฤติ ของนักเรียนปัญหาสิ่งสภาพแวดล้อมของโรงเรียน และปัญหาการเรียนของนักเรียนตามลำดับ

ทวี ปัญญาอินทร์ (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาความคาดหวังของประชาชน อำเภอเวียงสา ต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคาดหวัง ต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ทั้ง 6 งาน งานที่ประชาชน มีความคาดหวังเฉลี่ยสูงสุด คือ งานบุคลากร (4.43) รองลงมาคือ งานอาคารสถานที่ (4.42) รองลงมาคือ งานธุรการและการเงิน (4.23) เมื่อเฉลี่ยเป็นรายข้อจะอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด รายการที่ประชาชนมีความคาดหวังเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความกระตือรือร้นในการทำงาน (4.57) รองลงมาคือ อาคารเรียน และห้องเรียนสะอาดเป็นระเบียบ (4.54) รายการที่ประชาชนมีความคาดหวังเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนและชุมชนจัดให้มีการแข่งขันกีฬาประชาชนในหมู่บ้าน และระหว่างหมู่บ้าน (4.00) รองลงมาคือ การให้ความร่วมมือ กับประชาชนในการรวบรวมประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น บุคคลสำคัญ สถานที่สำคัญและการละเล่นท้องถิ่น โดยคณะครู (4.05) สรุปแล้วประชาชนมีความคาดหวัง ต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนสูงกว่า สภาพที่เป็นจริงของโรงเรียนทุกรายการที่เปรียบเทียบ

ทวี สุรเมธี (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัญหาการดำเนินงาน และสภาพการปฏิบัติงานปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนที่สำคัญที่สุด 3 อันดับแรกคือ

1. คณะกรรมการโรงเรียนเข้าใจบทบาทหน้าที่ไม่ชัดเจน

2. มีการประชุมคณะกรรมการโรงเรียนค่อนข้างน้อย

3. มีข้อจำกัดบางประการ ที่ทำให้โรงเรียน และชุมชนไม่ได้ร่วมกันพัฒนาโรงเรียนอย่างจริงจัง เช่นกรรมการโรงเรียนบางคนมีงานรัดตัว บางโรงเรียนอ่อนด้านความสัมพันธ์กับชุมชน เป็นต้น

เมื่อเปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนปรากฏผลดังนี้

1. ข้าราชการครูในโรงเรียน มีสภาพการปฏิบัติงานสูงกว่า ผู้ปกครองนักเรียน และผู้ทรงคุณวุฒิจากประชาชน

2. โรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีสภาพการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

3. โรงเรียนที่เริ่มดำเนินการปฏิรูปการศึกษา ต่างมีสภาพการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกันจะเห็นได้ว่า ปัญหาการดำเนินการ ปฏิรูปการศึกษาระดับแรกคือ คณะกรรมการโรงเรียนเข้าใจภาระหน้าที่ไม่ชัดเจน มีการประชุมคณะกรรมการโรงเรียน ค่อนข้างน้อย และโรงเรียนกับชุมชน ไม่ได้ร่วมมือกันพัฒนาชุมชนอย่างจริงจัง ทั้งนี้จะเป็นเพราะ การปฏิรูปโรงเรียนเป็นงานใหม่ กรรมการยังไม่เข้าใจ บทบาทหน้าที่ ที่ถูกต้องของตนเอง สภาพการปฏิบัติงานในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจะไม่แตกต่างกันทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ และไม่

ที่จะเข้าร่วมโครงการปฏิรูปในปีใด ก็จะพบปัญหาในลักษณะเดียวกัน

นิพนธ์ ยศดา (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม พบว่า

1. ปัญหาการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดมหาสารคาม โดยส่วนรวมมีปัญหาในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่เป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมของโรงเรียน ด้านการให้บริการแก่ชุมชน ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานอื่น และด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ส่วนด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย

2. ผู้บริหารโรงเรียน และครูที่ปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. โรงเรียนปฏิรูปการศึกษากับโรงเรียนปรกติ มีปัญหาการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยส่วนรวมแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่พบปฏิสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระหว่างสถานะภาพกับประเภทของโรงเรียน

ธนาอง เกรือมาก (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร ผลวิจัยพบว่า

1. วิธีการได้มา และสถานภาพของคณะกรรมการโรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย

อายุตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ระดับการศึกษาประถมศึกษา อาชีพเกษตรกรรวม และส่วนใหญ่เข้าดำรงตำแหน่งในโรงเรียน โดยการคัดเลือกจากคณะครูในโรงเรียนมากที่สุด

2. ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียน ส่วนใหญ่ได้เข้าร่วมประชุมสัมมนา โดยได้เคยเข้าร่วมประชุมสัมมนาจากหน่วยงานสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัด จัดให้รับรู้ข่าวสาร เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ จากเอกสารประกอบการอบรมประชุมสัมมนา ระดับการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ อยู่ในระดับปานกลาง และมีเวลาให้กับการพัฒนาการศึกษา ของโรงเรียนเพียงบางงาน

3. ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับ การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียน พบว่า มีปัญหา และอุปสรรคน้อยในด้านการสนับสนุน การศึกษาของโรงเรียน ด้านการปฏิบัติหน้าที่ ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2539 และด้านการประกันคุณภาพโรงเรียน และส่วนใหญ่มีปัญหาและอุปสรรคสอดคล้องกัน คือ เรื่อง คณะกรรมการ ที่แต่งตั้งมีภาระกิจส่วนตัวมากไม่ค่อยมีเวลาให้กับโรงเรียน

4. ผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียนมีความเข้าใจ เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ และมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน กับโรงเรียนมีผลการปฏิบัติงานน่าพอใจ

5. ความพึงพอใจ ของคณะกรรมการโรงเรียน ในการปฏิบัติงาน คณะกรรมการ มีความพึงพอใจต่อ การปฏิบัติหน้าที่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

6. ความคาดหวัง ของคณะกรรมการโรงเรียน ต่อการจัดการศึกษา ของโรงเรียน ในอนาคต

6.1 ด้านคุณภาพนักเรียน ส่วนใหญ่ต้องการให้นักเรียนมีความรู้ สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

6.2 ด้านการบริหาร และการจัดการ ในกาพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ส่วนใหญ่ต้องการให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

6.3 ด้านประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่มีความต้องการให้ประชาชนได้รับการศึกษาสูงขึ้น อย่างน้อยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และต้องการให้ประชาชน สามารถนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ดี มีประสิทธิภาพ

ศิริกาญจน์ โกลุมภ์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษากระบวนการสร้างประสิทธิผลโรงเรียนขยายการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า

กระบวนการสร้างประสิทธิผลในโรงเรียน ในส่วนของการยอมรับนวัตกรรมของโรงเรียนนั้น ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูมีการยอมรับนวัตกรรมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างรวดเร็ว มีการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนและชุมชนล่วงหน้าซึ่งสมบูรณ์ ส่วนกระบวนการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน พบว่าโรงเรียนโดยผู้บริหารโรงเรียนให้การเสริมแรงคณะครูในโรงเรียน โดยการสนับสนุน และให้กำลังใจคณะครูโดยการเสริมแรงภายในมากกว่า การสร้างแรงจูงใจจากภายนอก และในส่วนของกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการเรียน

การตอนใน โรงเรียนพบว่า โครงสร้างการบริหารโรงเรียน และการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมีความซับซ้อนมากขึ้น มีการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนตรงตามเป้าหมายของหลักสูตร และมีการเฝ้าติดตามผลการปฏิบัติงาน ของคณะครูอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นที่ การเฝ้าติดตามใน จากครูวิชาการในโรงเรียน และผู้บริหารโรงเรียน และการสร้าง ประสิทธิภาพ ของโรงเรียนเกิดจากการที่ท้องถิ่นและชุมชนให้ความร่วมมือกันในการทำงานกับคณะครู ส่วน บริบทของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาระดับพื้นฐานที่ทำให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพ คือการ เอาใจใส่ในการทำงานของหน่วยงานในระดับเหนือกว่าโรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชน และสิ่งแวดล้อมกับบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงานของคณะครู

อนุชา เทวราชสมบูรณ์ (2541 : บทคัดย่อ) การศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับการ กระจายอำนาจทางการศึกษา เพื่อรองรับการปฏิรูปการศึกษา ตามทัศนของคณะกรรมการ การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมจังหวัด และอำเภอเขตการศึกษา 7 ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมจังหวัดและอำเภอเขตการศึกษา 7 มีแนวคิด เกี่ยวกับการกระจายอำนาจทางการศึกษา เพื่อรองรับการปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ สอดคล้องกันที่สุดได้แก่

การกระจายอำนาจทางการศึกษา จากกระทรวงศึกษาธิการ ไปสู่องค์กรระดับจังหวัด ให้เด็กเยาวชน และประชาชนทุกคน ได้รับบริการทางการศึกษา ที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง และเป็นธรรมการกระจายงาน ทรัพยากร การดำเนินงาน และอำนาจทางการศึกษา ให้สอดคล้อง สัมพันธ์กัน

กระทรวง และกรม มีอำนาจหน้าที่ ในการกำหนดนโยบาย สนับสนุนส่งเสริม งบประมาณ วิชาการ และเทคโนโลยีและอื่น ๆ

มีการจัดทำแผนขอตั้ง และจัดสรรงบประมาณ ให้ออกพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ เพื่อรองรับการกระจายอำนาจทางการศึกษา

ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระจายอำนาจทางการศึกษา ได้แก่ ชุมชน ท้องถิ่น และประชาชน มีส่วนร่วมจัดการศึกษา เมื่อเปรียบเทียบแนวความคิดเกี่ยวกับการกระจาย อำนาจทางการศึกษา เพื่อรองรับการปฏิรูปการศึกษาตามทัศนของคณะกรรมการการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมจังหวัดและอำเภอเขตการศึกษา 7 พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน

ศิริวัตร บุญประเสริฐ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ โรงเรียนประถมศึกษา ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนชุมชนบ้านสวาย สังกัดสำนักงานการประถม ศึกษาจังหวัดสุรินทร์ พบว่า คณะกรรมการโรงเรียนให้ความสำคัญเป็นอย่างมากในการปฏิบัติ หน้าที่ในด้านกาให้คำปรึกษาเสนอแนะแนวทาง แสวงหาและให้การสนับสนุนด้านการเงิน วัสดุ ครุภัณฑ์ และอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อการจัดการศึกษาและพัฒนาโรงเรียน การประสานงาน กับองค์กรในท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชน ปัญหาสำคัญที่พบคือ คณะกรรมการโรงเรียนไม่มี เวลาเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เนื่องจากมีภาระหน้าที่ประจำและประกอบอาชีพส่วนตัว

โรงเรียนแก้ไขปัญหาโดยมอบหมายให้ ครูอาจารย์เป็นผู้ประสานงานกับคณะกรรมการโรงเรียน และปฏิบัติในกิจกรรมที่คณะกรรมการโรงเรียนกำหนด เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติ มากยิ่งขึ้น

บุญมี เขาระค่า (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น โดยมีความ มุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับ และเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการโรงเรียนประถม ศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ตามตัวแปรสถานภาพ คือ ผู้บริหารและข้าราชการครูในโรงเรียน ผู้ปกครองและศิษย์เก่าและผู้ทรงคุณวุฒิ / ผู้นำท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า

1. กรรมการโรงเรียนประถมศึกษา มีระดับการปฏิบัติหน้าที่ โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามสภาพของกรรมการโรงเรียน พบว่า ผู้บริหาร และ ข้าราชการครูในโรงเรียน มีระดับการปฏิบัติหน้าที่ โดยรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมาก ผู้ปกครองนักเรียน และศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ / ผู้นำท้องถิ่น มีระดับการปฏิบัติหน้าที่ โดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติหน้าที่ ของกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาที่มี สถานภาพต่างกัน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดย ผู้บริหารและข้าราชการครูในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติหน้าที่สูงกว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ / ผู้นำท้องถิ่น ผู้ปกครองนักเรียน และศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ / ผู้นำท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยของ การปฏิบัติหน้าที่สูงกว่า ผู้ปกครองนักเรียนและศิษย์เก่า

ประยูทธ เจิมชัยภูมิ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาในการดำเนินงานของ คณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า

1. คณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ มีปัญหาในการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบ ว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 5 ด้าน แต่ละด้านเป็นปัญหาที่สำคัญ คือ ด้านการกำหนด นโยบายและแผนแม่บทและแผนพัฒนาโรงเรียน คณะกรรมการที่มาจากประชาชนไม่กล้าแสดง ความคิดเห็นในที่ประชุม เพราะคิดว่ามีความรู้น้อย ด้านการให้คำปรึกษาสนับสนุน และร่วม บริหารงบประมาณของโรงเรียน กรรมการบางคน ขาดความรู้ ความเข้าใจ ในกฎระเบียบ การบริหาร ของทางราชการ ด้านการรับทราบความก้าวหน้า การดำเนินการตามแผนของ โรงเรียน ด้านการประสานงานและส่งเสริมความสัมพันธ์โรงเรียนกับชุมชน ประชาชนในชุมชน เศรษฐกิจไม่ดี ให้ความช่วยเหลือได้ไม่มาก ด้านแต่งตั้งที่ปรึกษา และหรือคณะอนุกรรมการ ดำเนินการต่าง ๆ คณะครูไม่ยอมรับ ข้อเสนอแนะบุคคล ที่คณะกรรมการโรงเรียน เสนอให้ ทางโรงเรียนแต่งตั้ง เป็นกรรมการฝ่ายต่างๆ ของโรงเรียน ส่วนด้านการให้ความเห็นชอบ

แผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย

2. คณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีปัญหาในการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน

มิ่งคล มาเวียง (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ขององค์กรส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ของคณะกรรมการโรงเรียนมัธยมศึกษา (ส.ศ.) และโรงเรียนประถมศึกษา (ส.ปช.) จังหวัดอุดรธานี ทั้งเขตในเมืองและนอกเมือง ทั้งโดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับปานกลางไปหาน้อย

2. คณะกรรมการ อบต. / เทศบาล มีส่วนร่วมจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา (ส.ศ.) และโรงเรียนประถมศึกษา(ส.ปช.) จังหวัดอุดรธานีทั้งเขตในเมืองและนอกเมืองทั้งโดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับปานกลางไปหาน้อย

3. คณะกรรมการโรงเรียนมัธยมศึกษา(ส.ศ.) จังหวัดอุดรธานี เขตในเมือง และนอกเมืองมีส่วนร่วมจัดการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

4. คณะกรรมการ อบต./เทศบาล มีส่วนร่วมจัดการศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา (ส.ศ.) และโรงเรียนประถมศึกษา(ส.ปช.) จังหวัดอุดรธานีเขตในเมืองและนอกเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

5. ข้อเสนอแนะหรือความต้องการ ของคณะกรรมการโรงเรียน คณะกรรมการ อบต. เทศบาล ต่างมีข้อเสนอแนะว่า ควรกำหนดบทบาทหน้าที่ ในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาให้ชัดเจน และควรมีการประชุม หรือประสานงานในการจัดการศึกษาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

เรียงยศ แก้วไพฑูรย์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการโรงเรียนที่มีต่อการบริหารงานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ บ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า

ระดับความคิดเห็นของคณะกรรมการโรงเรียน ที่มีต่อการบริหารงานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ด้านคือ การประสานงาน และเสริมสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน นอกนั้นอยู่ระดับปานกลาง เรียงระดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ การให้คำปรึกษาสนับสนุน และมีส่วนร่วมในการบริหารงบประมาณของโรงเรียน การรับทราบความก้าวหน้า และการดำเนินงานของทางโรงเรียน การให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการ ประจำปีของโรงเรียน ด้านการกำหนดนโยบายแผนแม่บท และแผนพัฒนาโรงเรียน และการแต่งตั้งที่ปรึกษา และหรือคณะกรรมการดำเนินงาน และเมื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของคณะกรรมการโดยรวมไม่แตกต่างกัน

สนอง เกรือมาก (2542 : บทคัดย่อ) บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาในการพัฒนาผู้บริหารให้มีความสามารถในการบริหารแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า

บทบาทการให้บริการ ของสถาบันอุดมศึกษาเกี่ยวกับ การบริหารแบบมีส่วนร่วม สามารถให้บริการได้ในระดับมาก สอดคล้องกับความต้องการพัฒนาตนเอง เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่อยู่ในระดับมากเช่นกัน ผลการเปรียบเทียบระหว่างบทบาทการบริการทางการศึกษา ของสถาบันอุดมศึกษา กับความต้องการพัฒนาตนเอง ของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับ การบริหารแบบมีส่วนร่วม ไม่พบความแตกต่าง (อย่างมีนัยสำคัญที่ต้องการ) ในทุก ๆ ด้าน ผลการวิเคราะห์ปัญหา และอุปสรรคการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในรูปคณะกรรมการศึกษา ที่สำคัญได้แก่ขาดความรู้ ความเข้าใจนโยบายทางการศึกษา ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ในฐานะกรรมการศึกษา มีเวลาให้โรงเรียนน้อย ไม่เห็นความสำคัญของโรงเรียน และพื้นฐานความรู้มีน้อย

สุปิ่น วาสวรรณ์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของกรรมการโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภोजεριญู ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของกรรมการโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภोजεριญู อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย
2. การมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา ของกรรมการโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอำนาจเจริญ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ การเป็นตัวแทนของโรงเรียน การร่วมกิจกรรมของโรงเรียน การประสานงานกับองค์กรท้องถิ่น การให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน การช่วยเหลือนักเรียนหรือโรงเรียน การกำหนดนโยบายแผนแม่บท และแผนพัฒนาโรงเรียนการให้คำปรึกษาเสนอแนะแนวทาง และมีส่วนร่วมในการบริหารการเงิน และงบประมาณของโรงเรียน การรับทราบความก้าวหน้าการดำเนินงานของโรงเรียน การแต่งตั้งที่ปรึกษา และหรือคณะอนุกรรมการ เป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
3. เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของกรรมการโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอำนาจเจริญ จำแนกตามประเภทและอายุ ไม่พบความแตกต่าง (อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ) แต่เมื่อแยกตามตำแหน่งในคณะกรรมการโรงเรียน ระดับการศึกษาและระดับรายได้ พบว่า แตกต่างกัน (อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05)
4. เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method) พบว่า กรรมการโรงเรียนที่รายได้ต่ำกว่า 20,000 บาทต่อปี กับรายได้ 50,000 บาทต่อปี และเกินกว่า 100,000 บาทต่อปี แตกต่างกัน (อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05) กรรมการโรงเรียนที่ระดับการศึกษาประถมศึกษา และมัธยมศึกษา กับปริญญาตรีแตกต่างกัน (อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05)
5. ปัญหาการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา ของกรรมการโรงเรียน ที่เป็นปัญหา ลำดับแรกคือ การขาดการประสานงาน
6. แนวทางการแก้ปัญหา การมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา ของกรรมการโรงเรียน

ที่เสนอตรงกันมากที่สุดคือ ควรจัดประชุมสัมมนากรรมการโรงเรียนทุกปี

อัครพร สาระทัน (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 7 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการมีส่วนร่วมการจัดการศึกษาของคณะกรรมการโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 7 ตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2539 โดยภาพรวมเห็นว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีส่วนร่วมสูงสุด คือการรับทราบความก้าวหน้าการดำเนินงานตามแผนของโรงเรียน การแต่งตั้งที่ปรึกษาและ หรือคณะอนุกรรมการ การให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน และ การกำหนดแผนแม่บท และแผนพัฒนาของโรงเรียน ตามลำดับ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีส่วนร่วมต่ำสุดคือ การให้คำปรึกษา และให้การสนับสนุนด้านต่างๆ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่ม สถานภาพของคณะกรรมการโรงเรียน เป็นรายด้าน พบว่ากลุ่มผู้บริหารโรงเรียน และข้าราชการครู โดยภาพรวมเห็นว่ามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีส่วนร่วมสูงสุดคือ การกำหนดนโยบายแผนแม่บท และแผนพัฒนาของโรงเรียนรองลงมาคือ การให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน ส่วนด้านที่มีส่วนร่วมต่ำสุดคือ การแต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือ คณะอนุกรรมการ กลุ่มผู้ปกครองและศิษย์เก่า โดยภาพรวมเห็นว่ามีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับด้านที่มีส่วนร่วมสูงสุดคือ การรับทราบความก้าวหน้า การดำเนินงานตามแผนของโรงเรียน รองลงมามีส่วนร่วมเท่ากันคือ การประสานงาน กับองค์กรในท้องถิ่นทั้งภาครัฐ และเอกชน และการแต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะอนุกรรมการ ส่วนด้านที่มีส่วนร่วมต่ำสุดคือ การให้คำปรึกษา และให้การสนับสนุนด้านต่างๆ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิโดยภาพรวมเห็นว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับด้านที่มีส่วนร่วมสูงสุดคือ การประสานงาน กับองค์กรในท้องถิ่น ทั้งภาครัฐและเอกชน รองลงมาคือ การแต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะอนุกรรมการ ส่วนด้านที่มีส่วนร่วมต่ำสุดคือ การให้คำปรึกษา และให้การสนับสนุนด้านต่างๆ เมื่อพิจารณา เป็นรายกลุ่ม การมีส่วนร่วมการจัดการศึกษาของคณะกรรมการโรงเรียน พบว่า กลุ่มที่มีส่วนร่วมสูงสุดคือ กลุ่มผู้บริหารและข้าราชการครู รองลงมาคือ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ส่วนกลุ่มที่มีส่วนร่วมต่ำสุดคือ กลุ่มผู้ปกครองและศิษย์เก่า

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียน เพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนในการจัดการศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในแต่ละพื้นที่ มีความแตกต่างกัน ระหว่างพื้นที่ที่โรงเรียน และชุมชนอ่อนแอ กับพื้นที่ที่โรงเรียน และชุมชนเข้มแข็ง โดยการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนอ่อนแอ ลักษณะของการมีส่วนร่วมของโรงเรียน และชุมชนจะปรากฏไม่ชัดเจน มีความขัดแย้งด้านทัศนะ ที่มีต่อการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จนขาดการมีส่วนร่วมกันในการจัดการศึกษา และมีแบบแผนการมีส่วนร่วม

เป็นแบบชายขอบ (Marginal Participatory Pattern) ขอบข้างสูงส่วนการมีส่วนร่วมของโรงเรียน และชุมชนเข้มแข็ง ลักษณะของการมีส่วนร่วมของโรงเรียน และชุมชนจะปรากฏชัดเจน โดยเฉพาะในส่วนของการทำงานด้านต่างๆ เพื่อการจัดการศึกษาในชุมชน ลักษณะของการทำงานร่วมกัน จะเป็นไปอย่างกระตือรือร้น มีความคิดสร้างสรรค์ ในการทำงาน และจากเจือไน และบริบทของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่มีคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นองค์กรอย่างเป็นทางการที่เชื่อมโยงระหว่างชุมชนกับโรงเรียน ประกอบกับการที่มีนโยบายชัดเจน ทั้งด้านประกันคุณภาพการศึกษา การปฏิรูปการศึกษา และการทำงานร่วมกับชุมชนในท้องถิ่นพบว่า ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน โดยเฉพาะใน โรงเรียนและชุมชนเข้มแข็ง ทั้งในบริบทที่ชุมชนมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว และบริบทที่โรงเรียน และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน ซึ่งในสองบริบทนี้ แม้จะมีลักษณะของการมีส่วนร่วมโรงเรียน และชุมชน แบบบางส่วน (Partial Participatory Pattern) แต่ก็ค่อนข้างจะมีแนวโน้มไปสู่การมีส่วนร่วม อย่างเต็มที่ (Full Participatory Pattern) ค่อนข้างมากในส่วนของการทำงานร่วมกัน ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โรงเรียน และการแสวงหาทรัพยากรเพื่อการศึกษาในโรงเรียน แต่ยังมีลักษณะของการมีส่วนร่วม แบบเหลื่อมล้ำ (Inequity Participatory Pattern) ระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน และการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน

สถาพร ชูศรีทอง (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการโรงเรียน ต่อการมีส่วนร่วม ตามบทบาทหน้าที่ ในการปฏิบัติหน้าที่ ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการโดยส่วนรวม และจำแนกตามสถานภาพ มีปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ตามบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมและเป็นรายด้าน 5 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง และมีปัญหาด้านการให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการของโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย ยกเว้นผู้ปกครองนักเรียน และศิษย์เก่าของโรงเรียน และผู้ทรงคุณวุฒิมีปัญหาด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง และยกเว้นผู้บริหารและข้าราชการในโรงเรียน มีปัญหาด้านการรับทราบความก้าวหน้า การดำเนินการตามแผน ของโรงเรียน อยู่ในระดับน้อย คณะกรรมการโรงเรียนได้เสนอแนะทางการแก้ปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ ควรให้คณะกรรมการโรงเรียนมีส่วนร่วม ในการกำหนดนโยบายแผนแม่บท และแผนพัฒนาโรงเรียน ควรมีการประชุมชี้แจงรายละเอียดของแผนให้ทราบก่อน การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ควรแจ้งงบประมาณ ที่ได้รับจัดสรรประจำปีให้คณะกรรมการโรงเรียนทราบเป็นระยะๆ ควรมีการรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามแผนของโรงเรียน ให้ชุมชนทราบอย่างต่อเนื่อง และควรจัดให้มีการประชุม คณะกรรมการโรงเรียน อย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง ควรประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลงานของโรงเรียนทางหอกระจายข่าว แผ่นพับ จุลสาร และในการแต่งตั้งที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการ ควรพิจารณาจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ เป็นที่ยอมรับของชุมชน

งานวิจัยต่างประเทศ

จากการศึกษางานวิจัยในต่างประเทศ ได้มีผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

สมิท (Smith. 1971 : 2377-A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาท ของคณะกรรมการ การศึกษาในการวางแผน และพัฒนาของมหาวิทยาลัยของรัฐมิชิแกน พบว่า สมาชิกของ คณะกรรมการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนและประชาชน มีความต้องการที่จะแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆอันจะทำให้เกิดผลสำเร็จ ในการพัฒนาการศึกษาคณะกรรมการศึกษาจาก ประชาชนไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ ที่ทางโรงเรียนดำเนินการเพียงฝ่ายเดียว โดย คณะกรรมการไม่ได้มีส่วนร่วมเห็น คณะกรรมการศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนเห็นพ้องต้องกันว่า โรงเรียนจะเจริญก้าวหน้าขึ้นไปกว่าเดิม หากมีคณะกรรมการดังกล่าวเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ผลการทำวิจัยของนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฮาร์โรลด์ (Harold. 1983 : 2517-A) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับอำนาจ บทบาทของคณะกรรมการ การศึกษาในการบริหาร การศึกษาระดับท้องถิ่น ผลการทำวิจัยพบว่า คณะกรรมการศึกษา มีบทบาทสำคัญมากในการ กำหนดนโยบายและการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของท้องถิ่น

บรูซ (Bruce. 1972 : 6026-A) ได้ทำการวิจัยบทบาทของครูใหญ่โรงเรียนประถม ศึกษา เกี่ยวกับความสัมพันธ์กับชุมชนพบว่า ความคาดหวังของโรงเรียนที่เกี่ยวกับชุมชน สอดคล้องกับความต้องการ ของชุมชนที่จะมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน สำหรับความคาดหวัง ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาานั้น ผลการวิจัยมีดังนี้ ครูใหญ่คาดหวังที่จะให้ผู้ปกครองของ นักเรียนได้มีส่วนร่วมเกี่ยวกับ กิจกรรมหรืองานวางแผนของโรงเรียน ให้องค์การศาสนา และ สถาบันอื่นในสังคม ได้หันมาให้ความสนใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ การอบรมสั่งสอนเด็กให้มากยิ่งขึ้น ให้การทำงานมีความคาบเกี่ยวระหว่างโรงเรียน กับชุมชน และอยากจะให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการแก้ปัญหาต่างๆ ของเด็กด้วย ครูและผู้ปกครองมีความต้องการที่จะให้ครูใหญ่มีที่พัก หรือ ที่อยู่อาศัยอยู่ภายในบริเวณโรงเรียน ครูใหญ่มีความเห็นว่า การสื่อความหมายระหว่างโรงเรียน กับชุมชน มีอุปสรรคอยู่อย่างหนึ่ง คือการที่ทำให้ความหมายของสิ่งใดสิ่งหนึ่งถูกเปลี่ยนแปลง ไปจากเดิม อันเนื่องมาจากการถ่ายทอดข่าว หรือการส่งข่าวเกิดความผิดพลาด

เบเคอร์รา (Becerra. 1974 : 6887-A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาท และความเข้าใจ ระหว่างผู้บริหาร กับตัวแทนของชุมชนในการวินิจฉัยปัญหา เขาได้พบว่า การตัดสินใจใดๆ กับโรงเรียน ผู้บริหารและตัวแทนชุมชนจะต้องร่วมมือกันทุกฝ่ายจะต้องทำความเข้าใจโครงการ ตามบทบาทหน้าที่และนโยบายที่ตกลงกันได้ และนอกจากนั้นยังพบอีกว่า ผู้บริหารต้องเข้าใจ และสนใจเกี่ยวกับความแตกต่างของชุมชน อีกทั้งพร้อมที่จะเข้าร่วมกับชุมชนทุกโอกาส หักตนคติ ไปทางประสงค์ของแต่ละฝ่าย เป็นเรื่องที่สำคัญเรื่องหนึ่ง ในการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ในการเข้าร่วมของชุมชน หรือประชาชน ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจจะต้องมีการฝึกอบรม และเตรียมการก่อนพอสมควร ผู้บริหารจะต้องเป็นบุคคลที่ยอมรับตนเอง และไม่ ควรคาดหวังเกี่ยวกับผล ที่จะได้รับสูงเกินไป ในการเข้าร่วมกับชุมชนแต่ละครั้ง ซึ่งในกรณีนี้

เจนนิง (Jennings. 1980 : 470-A) ได้ศึกษาในรัฐอาร์โซนา ประเทศสหรัฐอเมริกาผลการวิจัยพบว่า กรรมการศึกษามีความรู้ด้านระบบการบริหารงานของโรงเรียนไม่เพียงพอ เช่นไม่มีความรู้เกี่ยวกับ การบริหารการเงิน งบประมาณ และการขาดเหตุผล ในการตัดสินใจจึงทำให้การประชุมนโยบายไม่ประสบผลสำเร็จ การจัดการศึกษาของท้องถิ่นไม่พัฒนาเท่าที่ควร

ทอย (Toy. 1983 : 1951-A) บัณฑิตศึกษ มหาวิทยาลัยโคโรลาโด สหรัฐอเมริกา ได้ศึกษาการพัฒนา แผนการสร้างความสัมพันธ์ กับชุมชนของโรงเรียนในชนบทข้อเสนอแนะในการวิจัยเสนอว่า การวางแผนเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนของโรงเรียนในชนบท ควรจะมีการพัฒนาจำแนกนโยบาย และกฎระเบียบควรให้มีการวิจัยเพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไข ในส่วนที่ยังบกพร่องอยู่ จะต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมาย และเป้าหมายให้ชัดเจน ควรสร้างความสัมพันธ์ทั้งภายใน และภายนอก จัดให้มีการประชาสัมพันธ์ที่ดี การไว้วางใจซึ่งกัน และกัน ความกระตือรือร้นในการทำงาน และต้องมีการประเมิน ผลในการดำเนินงานด้วย

กิง (King. 1984 : 1593- A) บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยโคโลัมเบีย ได้ศึกษาเรื่องโรงเรียนในฐานะเป็นชุมชน กับความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน มีจุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนสามารถลดความแตกแยกของชุมชนได้ โดยการสร้างความสัมพันธ์ด้วยวิธีการทางประชาธิปไตย ให้เกิดความรู้สึกว่าโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ผลการวิจัยที่บุคคลอื่นได้วิจัยไว้แล้ว 3 คน ผลการศึกษาพบว่า หากเปิดโอกาสให้บุคคลได้เข้าไปเกี่ยวข้อง หรือมีส่วนในการสร้างกฎเกณฑ์นั้นไว้ และถ้าหากให้เขาเข้าร่วมงานเขาจะเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และรับผิดชอบต่อการดำเนินงานของโรงเรียน ความแตกแยกจะลดน้อยลง

โอลสัน (Olson. 1989 : Abstract) ทำการวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ โรงเรียนตามทัศนะ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา และผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ใน 4 รัฐ ด้านตะวันตก โดยผู้วิจัยมุ่งศึกษาในด้านประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็น โรงเรียนขนาดใหญ่ระดับอำเภอ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาใช้การประชาสัมพันธ์ผ่านกลุ่มโรงเรียนมีเปอร์เซ็นต์สูงกว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา มีอัตราเฉลี่ยด้านประสิทธิผล ของการปฏิบัติงานในลักษณะกลุ่มสูงกว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา และพบว่า สิ่งที่เกิดผลในการปฏิบัติมากที่สุด คือการประชุม ผู้ปกครอง ครู การแจกคู่มือ ในขณะที่โรงเรียนใช้วิธีพิมพ์เอกสาร ของโรงเรียนใช้น้อยที่สุด และยังพบว่า การประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดคือ วิธีการเปิดให้ชม ซึ่งหมายถึง การจัดโครงการเยี่ยมโรงเรียน โดยเชิญผู้ปกครองเข้ามาชมกิจการ ของโรงเรียน ในรอบปี ในขณะที่วิธีที่มีประสิทธิภาพน้อยที่สุดได้แก่ การจัดศูนย์ประชาสัมพันธ์ และการจัดรถประชาสัมพันธ์

บอยล์ (Boyle. 1992 : 3484) ได้ศึกษาด้านการจัดการในโรงเรียน คือรูปแบบของการกระจายอำนาจ จากกระทรวงศึกษาธิการ ไปสู่อาจารย์ใหญ่ของแต่ละโรงเรียน ครู และพ่อแม่

ผู้ปกครองให้มีอำนาจหน้าที่เต็มทีในการดำเนินการตัดสินใจ เกือบทุกส่วนของการศึกษาชุมชนใน Rhode Island ได้รับการส่งเสริมจนครบกำหนด

การวิจัยได้ทดสอบปัจจัยที่มีอิทธิพลในการส่งเสริมของโรงเรียน ในด้านการจัดการที่โรงเรียนของรัฐในเกาะโรดไอแลนด์ มี 2 ส่วน ที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้า ส่วนที่ 1 คือ การรวบรวมผลของการสัมภาษณ์คณะกรรมการของโรงเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ใหญ่ ครู กฎหมายทั่วไปของ Rhode Island และบททวนรายงานข้อตกลงโดยรวมระหว่าง คณะกรรมการโรงเรียน สมาคมครูของ Rhode Island ทบทวนปัจจัยใหญ่ที่เป็นตัวชี้ว่า มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมโรงเรียนด้านการจัดการใน Rhode Island (1) โรงเรียนขาดแนวคิดที่แน่นอนในด้านการจัดการ (2) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร ผู้อำนวยการของโรงเรียนและผู้นำท้องถิ่น (3) การขาดความสามารถของคณะกรรมการโรงเรียน (4) ผู้อำนวยการของโรงเรียน และอาจารย์ใหญ่ปล่อยปะละเลงหน้าที่เกินไป (5) ขาดความร่วมมือของพ่อแม่ผู้ปกครอง (6) ข้อจำกัดในด้านภาษาที่ใช้ติดต่อในการทำข้อตกลงต่างๆและกฎของรัฐ โดยสรุปคือ ประกอบไปด้วยนโยบายที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนส่งเสริม

มาร์คส์ (Marks, 1994 : 926) ได้ศึกษาเรื่อง ใครคือผู้ให้การสนับสนุนการบริหารส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ความรับผิดชอบทางสังคม คือ วิถีปฏิบัติของประชากร ที่มีคุณลักษณะที่จะทำงาน และพลังของสังคม การเมือง บทบาทของศีลธรรมของความเป็นประชากร ตามทฤษฎี และการวิเคราะห์ขององค์กรของโรงเรียน และนโยบายการบริหารชุมชนของโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า แบบของการมีส่วนร่วมในการบริการชุมชนจะต่างกันกับของนักเรียน และโรงเรียน นักเรียนหญิง จะมีความสามารถด้านศาสนา และการทำตัวให้เข้ากับนโยบายที่วางไว้มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม เช่น หน่วยงานต่างๆในโรงเรียน และความกดดันของโรงเรียน ที่จะให้บริการชุมชน การบริการชุมชนอย่างต่อเนื่อง 9 มีผลต่อคุณสมบัติของประชากร ความต้องการโครงสร้างที่ต่ำลงจะพัฒนาทั้งลักษณะส่วนบุคคล และสติปัญญาทางสังคม ถ้าต้องการโครงสร้างที่สูงขึ้นนั้น การทำงานอย่างจริงจังจะทำให้งานมีประสิทธิภาพ และพัฒนาไปอย่างไม่หยุดยั้ง การรวมกันขององค์กรให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนั้น มีผลต่อทั้งประชากร และความเป็นอยู่ของสังคม สรุปโดยรวมคือ การค้นพบเรื่องการนำไปสู่การพัฒนา นโยบายการศึกษา

ฮิกกินส์ (Higgins, 1996 : 51) ได้ศึกษา เรื่องเป็นการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง WASC / CDE (สมาคมชาวตะวันตกของโรงเรียนและวิทยาลัย / ของกรมการศึกษาแคลิฟอร์เนีย) ผู้ทรงคุณวุฒิในโรงเรียนมัธยมและองค์กรการศึกษาที่มีความรู้ องค์กรการศึกษาจะเข้าไปแทนที่ เมื่อองค์กรการศึกษาคือ โครงสร้างการศึกษาแบบเทียม การเปลี่ยนแปลงกลไกภายนอกองค์กร ของวิธีการธรรมดาอื่น ๆ อีกคือ กระทำการวิจัยขอความร่วมมือจากสถาบัน WASC / CDE เป็นแบบอย่างของผู้ทรงคุณวุฒิ (ที่ดีที่สุด 1992) รวมวิธีการสำหรับโครงสร้างการศึกษาแบบเทียมใช้ในการวิจัย อันที่อาจจะเป็นที่ยอมรับเข้ามาใช้

ในองค์กรการศึกษาในโรงเรียนมัธยมปลาย จากเดือนพฤศจิกายน 1994 ถึง มกราคม 1995 ได้ทบทวนเอกสาร ของโรงเรียน และบุคคลที่เป็นกุญแจสำคัญ คือ 4 ผู้ทรงคุณวุฒิของมัธยมปลาย จะต้องถูกสัมภาษณ์ข้อมูลจากทรัพยากรเหล่านี้จะถูกนำมาทดสอบ เพื่อพัฒนาการเรียน และ ขบวนการเรียน 3 องค์ประกอบของการศึกษาคือ (1) โครงสร้างการศึกษาแบบเทียบที่ ทำขึ้นอย่างดี เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ศึกษาด้วยตนเอง และทำเป็นระยะต้องมีการติดต่อผลจาก คณะกรรมการของ WASC / CDE เสมอ (2) องค์กรการศึกษาไม่ได้แสดงให้เห็นว่าดีขึ้น ทางด้านเทคนิคการสอน (3) WASC / CDE ต้องเปลี่ยนขบวนการใหม่เพื่อให้องค์กรการเรียนรู้ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาเท่าที่เป็นไปได้

มอนเทรา (Montera, 1997 : 3768) ได้ศึกษาเรื่องนักการศึกษาพยายามที่จะไม่ปฏิรูป การศึกษาต่อไป เนื่องจากบทเรียนที่ผ่านมา ได้มีความพยายามศึกษาวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลของ โรงเรียน ผู้นำการปฏิรูปยอมรับว่า วัฒนธรรมที่มีอยู่แล้วและดีแล้วถูกเปลี่ยนไป ความจำเป็น สำหรับการปฏิรูปการศึกษา ครั้งนี้คือ ต้องการการมีส่วนร่วม ของชุมชนกลุ่มน้อยที่ยากจน ประหยัด และมั่งคั่งมาก ที่ซึ่งนักเรียนไม่สามารถเรียนอยู่ในโรงเรียนนั้นได้ จึงได้ลาออกจาก โรงเรียนไปเป็นจำนวนมาก สาเหตุหนึ่งมาจาก การได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ อย่างไม่ต่อเนื่อง และเกิดการฉกฉวยในการทำงาน ซึ่งเกิดการแตกต่างกันระหว่างวัฒนธรรม จากบ้านของนักเรียน และวัฒนธรรมของโรงเรียน ข้อแตกต่างเหล่านี้ทำให้เกิดความไม่ เหมาะสม เป็นจำนวนมากของนักเรียนจึงทำให้เขาลาออก ทำให้เกิดความวุ่นวายการต่อต้าน และ ทำให้เกิดการถอนตัวออกจากสังคมนั้นไป มีผลต่อร่างกาย และจิตใจของนักเรียนเอง จากการศึกษาชุมชนกลุ่มน้อยจำนวนมาก เป็นโรงเรียนประถมศึกษา การค้นคว้าได้มีข้อมูล ที่ชี้ให้เห็นว่า ข้อมูลที่ทำให้เกิดการพัฒนาความสัมพันธ์ ระหว่างบ้านโรงเรียนกับชุมชนตลอด โครงการครั้งที่ 1 ในระยะเวลา 4 ปี เป็นการศึกษา 3 มิติที่ได้รับการตรวจสอบแล้ว ระหว่าง ความสัมพันธ์ของบ้านโรงเรียนชุมชน โดยการวางกิจกรรมต่างๆเป็นไปตามธรรมชาติ ซึ่งแต่ละ กิจกรรมเป็นข้อตกลงระหว่างผู้ปกครอง และบุคลากรภายในโรงเรียน แต่ละกิจกรรมนั้นจะมีครู อาจารย์เป็นผู้ช่วย ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน การศึกษานั้นนำไปสู่การทดสอบ ข้อมูลหลายด้าน และการรวบรวมข้อมูลในปีแรกๆ ไปสู่ปีที่ 4 ของโครงการ ผลปรากฏว่า มี การพัฒนาไปสู่หลายมิติตลอดการทดลองทั้งสองช่วงเวลา

จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศ และต่างประเทศสรุปได้ว่า การที่ชุมชน องค์กรท้องถิ่น หรือทุกฝ่ายจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานั้นว่า สำคัญยิ่ง เพราะความร่วมมือของทุกฝ่าย จะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่ง ต่อการพัฒนาโรงเรียน และ ชุมชน โดยเฉพาะพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เน้นหลักการให้ประชาชน มีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาของชุมชน การกระจายอำนาจ ในการจัดการศึกษา รวมทั้ง การพัฒนาองค์กรชุมชน ให้มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ และสามารถจัดการศึกษาใน ชุมชนได้ เป็นผลให้กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้ ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ที่เน้นการมีส่วนร่วม ของบุคคลในชุมชน หลายฝ่ายให้เข้ามามีส่วนร่วม กับโรงเรียน ในการจัดการศึกษาของชุมชน ดังนั้นผู้วิจัยจึง มองเห็นว่า ความรู้ความเข้าใจ ของบุคคลในชุมชน ที่มีต่อระบบการจัดการศึกษา เป็นสิ่ง สำคัญยิ่งที่จะนำไปสู่การพัฒนาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงทำการวิจัยเพื่อหาจุดเด่นจุดด้อย เพื่อที่จะ พัฒนา และแก้ปัญหาในการจัดการศึกษาต่อไป